

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM — NO. 24. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1924. JUNIUS 13.

NAGYMOSÁS A GYERMEKEK KÖRÉBEN

Ami a felnőttek részére nehéz, komoly munka, az multság, játék a gyermekek részére. Minden gondos háziasszony legfontosabb feladatai közé tartozik a mosás kérdése. Igaz, hogy talán egyetlen asszony sincs a földön, akinek ez a munka valami különösebb gyönyörűséget okozna, — de elkerülhetetlen, mert az élet egyik legfőbb követelménye a tisztaság. A gyermek lélek azonban nem látja a nehéz munkát a mosásban, csak vidámságot, szórakozást keres benne. Éppen úgy, ahogy a kislányok főzőcskét játszanak, ugyanúgy játszanak "nagy mosást." És ez így van jól, mert így ismerkedik meg a munka fogalmával a gyermek, így barátkozik meg azzal a gondolattal, hogy az emberi élet nem játék, nem szórakozások kergetése, hanem hasznos munka. Használják ki gyermekeink a játékos időket, keressenek örömet abban, hogy utánózzák a nagyokat, legyenek gondtalanok és vidámak, mert csak az fejlődhet igazi emberré, aki élete elején igazi gyermek volt.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION

A "SZABADSÁG" szépirodalmi melléklete.

Editor: COL. ANDREW CSERNA, szerkesztő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road
Edited and published:

1924 JUNIUS 13

A KOMOLYSÁG

annyit tesz, hogy kimondjuk őszintén azt, amit gondolunk, hogy kertelés és kerülgetés nélkül helytállunk elveinkért.

A komolyság annyit jelent, hogy gyakoroljuk azt, amit vallunk, hogy teljesítjük azt, amit ígérünk, hogy valóban olyanok vagyunk, amilyenek látszunk, amilyenek föl szeretjük tüntetni magunkat.

A komolyság az, hogy érezzük, hogy egy egész világ áll körülöttünk s nem engedjük át magunkat a kicsinyességeknek és felületességeknek, amelyek a végtelen világról való megfélemlítésből fakadnak.

De hány olyan ember van, aki valóban komoly? A kibuvók, a fortélyok, a ravaszságok, a humbugok e korban hány embernek van meg tényleg az a bátorsága és jellemereje, hogy az egész világ előtt helytálljanak azért, amit őszintén igaznak gondolnak, helyesnek ismernek el?

Hányan tudnak felállni a tekintélyek és a beérkezettek előtt, hogy azokkal szemben is kifejtseik, mit tartanak hamisnak, elvetendőnek elveikből és cselekedeteikből?

Hány embernek van meg az az erkölcsi bátorsága, hogy komoly legyen feljebbvalója jelenlétében is s nem megalázódó és szolgálkú.

A társadalom minden érdeke, az egyének minden érdeke a komoly nézetek komoly kifejtésén alapszik.

Az emberiség egész haladását — a tudomány, a művészet, a vallás, a technika minden teljesítményét és alkotását csak annak köszönheti, hogy voltak komoly gondolkodású emberek, akiknek meg volt az az erkölcsi bátorságuk, hogy komoly meggyőződésüket őszintén kimondták ezer és millió nemmel szemben is.

Komolyság hiányában az ember elveszíti hitét. S másnak látszani, mint amilyen az ember a szívében, színlelni és hazudni és szerepeket játszani — ez a gyávaság legfőbb forrása, ez a jellem legfőbb megromlója, ez az az út, amely a szellemi bukás, az anyagi züllesztés felé vezet.

Az ember legyen az, ami — az ember tanuljon meg gondolkodni, tanulja meg, hogy következtetéseit a tényekből vezesse le. Nagy és súlyos feladatok ezek, távolról sem oly egyszerűen teljesíthetők, mint ahogy az első pillantásra tűnnek fel a szemünk előtt. A

gondolkodás elmélyülést és folytonos gyakorlatot, az elmé művelését, az ítélet-erő élesítését követeli meg. Tényekből következtetni, ez megint megfigyelést, türelmet, önmérsékletet és természetesen megint első sorban elmélyülő gondolkodást követel. Amak lenni, amik vagyunk, jellemmerőt, lelki bátorságot, erkölcsi gerincet igényel.

De csak e feladatok megoldásával lehet az ember valóban emberré, emberi egyéniséggé, a végtelen világ "polgárává."

A nagy gondolkodók, művészek, államférfiak érdeme az volt, hogy olyan műveket alkottak, amelyekben a maguk gondolatait fejezték ki és nem másokéit, nem a tömeg általános, korszerű előítéleteit.

A jövő világa azé az emberé — aki komoly és tud gondolkodni.

Az élet örökös hadszínterén azok boldogulhatnak csupán, akik komolyan veszik az életet és hivatásukat. Egészen mindegy, hogy melyik és milyen örhelyre rendel ki végzetünk: ha nem hiszünk a ránszabott feladatok komolyságában, nem hiszünk magában az életben.

A komolyság azonban távolról sem jelenti azt, hogy száműzzük környezetünk-ből a vidámságot. Az igazán komoly emberek, a nagy emberek tudnak legkövetlenebbül, a szív legmélyéről kacagni. A komoly emberek értékelhetik csak a vidámságot, a szépséget, mert akiből hiányzik az alapvető komolyság, az lebecsüli önmagát és az emberi életet.

Az élet apró örömeiből és nagy bánatokból áll: becsüljük meg az örömeket, töltjük be komolyan hivatásunkat, hogy sikeresen birkózhassunk meg a földi halandókra szabott minden fájdalommal.

A légy és családja

Amikor fölmelegszik a levegő, nemcsak a fák és bokrok kezdenek rugyezni, nemcsak a madarak dala csendül föl, hanem megjelennek a levegőben azok az apró teremtesek, amiknek kevésbé örülünk, mint a friss zöld lombnak és a madarak énekének.

Ezerféle apró bogár, lepke indul el ilyenkor utjára a levegőben. Az embernek egy se kellemes. Mert ha nem is kell attól félnie, hogy megcsipi, mint a szunyog, ez a sok bogár sokféleképpen lehet alkalmatlan. Kellemes pedig semmi esetre sem.

Az emberi lakásoknak legkellemetlenebb kis szárnyas lakója: a légy. Városi lakásokban még kevésbé szaporodik el, hanem faluhelyen, ahol a lakáshoz közel van istálló, ezrével nyüzsög és zsong és csak akkor ül el pihenni, ha besötétedik, de mihelyt megvirrad, azonnal zavarja az embert.

Némileg lehet védekezni ellene, ha jól befűggyönyözzük a szobát és ezzel sötétben és hűvösen tartjuk. De azért ilyenkor is nagyon kell vigyázni, hogy egy-egy csapat be ne lopózzék, különösen ha étel marad a szobában, feltétlenül betelepísznek.

Hogy a légy ilyen teherrel válik, annak bámulatos szaporasága az oka.

Howard professzor kiszámította, hogy ha egy légy április 15-én világra jön és szeptember végéig minden tudása kikélt és utódai életben is maradnak, akkor háromszázharminchat trillió tagból álló légy-családot alapít. Kilenc nemzedék születik ugyanis áprilistól szeptemberig és ha valamennyi életben marad, egyetlen légynek ennyi az utódja.

Ez pedig rengeteg szám és irtózatossá válik. Mert ha egy légy hosszúságát egy centiméternek vesszük, ez a háromszázharminchat trillió légy egymás mögé sorakoztatva, 3360 millió kilométer hosszú sort tenne ki. Ez a távolság pedig husszor akkora, mint a nap távolsága a földtől.

Ha ez a rengeteg légy mind megmaradna, egyetlen légy utódai beborítanák az egész földet.

Azonban ezer ellenség pusztítja. Madarak száz-féle fajtája él belőlük. Az ember is rengeteget kiirt. Így az óriási termékenység valahogyan kiegyenlítődik.

Aztán jön az ősz, amikor hullani kezdenek a legyek és elpusztul jóformán az egész évi nemzedék. Nem a hideg öli meg őket, hanem, mint a tudósok kimutatták, valami járvány lép föl közöttük és ez pusztítja el, egy-egy kivétellel valamennyit.

Goethe gondolatai

Először egyszerűen, utólag sokszerűen látjuk a dolgokat.

Helytelen állapot az olyan, amely napról-napra újabb bosszúságot okoz.

Legboldogabb az az ember, aki életének végét kezdetével kapcsolatba tudja hozni.

A sivatag hindui fogadalmat tesznek arra, hogy nem esznek halat.

Ki nem tartja tulsokra magát, jóval többet ér, mint bízsi.

TÜRELMESNEK

lenni, türelmesnek másokkal szemben és saját magunkkal szemben, nem valami könnyű feladat. Micsoda? tehetné fel valaki a kérdést, saját magunkkal szemben türelmesnek lenni nehéz feladat? Hiszen állandóan elnézők vagyunk saját magunk iránt! Téves felfogás. Igaz, hogy elnézők vagyunk saját magunk iránt, de ez tulajdonképpen önzésünkből és nem türelmünkből ered. Az önmagunkkal szemben tanusított türelem annyit jelent, hogy saját hibáinkat belátjuk s azokat még saját magunk előtt sem vagyunk hajlandók eltítkolni. Az önmagunkkal szemben tanusított türelem annyit jelent, hogy saját hibáinkat belátjuk s azokat még saját magunk előtt sem akarjuk mentesíteni. Az önmagunkkal szemben tanusított türelem annyit jelent, hogy hajlandók vagyunk meghallgatni másokat is, figyelembe venni másokat is, még ha ez a szempont esetleg a hiúságunkat is bántja.

Ugyan hányan képesek az efajta, önmagunkkal szemben tanusított türelmre?

Viszont kétségtelen, hogy másokkal szemben türelmesnek lenni, ez sem könnyű feladat. Kétségtelen, hogy azt az igazi keresztény erényt gyakorolni, amelynek türelme a neve s amelynek természetes kísérő mozzanata a megértés, egyáltalában nem egyszerű feladat. Ez nemcsak annyit jelent, hogy szomszédunknak vagy ismerősünknek a hibáit nézzük el, hanem azt is, hogy eljárásának, felfogásának, cselekedeteinek, temperamentumának motívumait is igyekszünk megérteni.

Ugyan hányan képesek erre embertársaink közül?

Sajnos, vajmi kevesen.

Mert hiszen ha sokan tudnák az öntürelme és a másokkal szembeni türelme elvét alkalmazni, mennyivel szebb, mennyivel harmonikusabb, mennyivel kívánatosabb lenne az élet. Kevesebb harc lenne és több béke. Kevesebb szó és több tett. Kevesebb nyugtalanság és több nyugalom.

A türelme elvét nemcsak hangoztatni kell, hanem gyakorolni is. Vegyük figyelembe, hogy véleményünkben nem lehetünk csálhatatlanok s hogy ugyanakkor, amikor mi türelme tartunk igényt mások részéről, azok a bizonyos "mások" is méltán elvárhatják tőlünk azt, hogy türelmünkkel viseltessünk irántuk.

Sok akarattal, becsülettel igyekvéssel fokozatosan el lehet sajátítani a türelme erényét. Érezzük a saját gyengéinket, s megértjük a mások gyengéit. S mint ahogy mentesítet keresünk a saját gyengéinkre, épp-ugy keresünk mentesítet a mások gyengéire is.

Jobb, külön emberi társadalmat teremtünk meg a türelme erényének példás gyakorlásával.

Az egyéni siker tulajdonképpeni titka: a türelme. Az az ember, aki "elveszti a kedvét," aki türelmetlen önmagával szemben, ne számítson tartós és értékes sikerre az életben. Az emberiség legnagyobb fölfedezéseit a türelme emberek közhívták. Columbus Kristóf csak azért tudta fölfedezni Amerikát, mert mikor kísérői már visszafelé akarták fordítani a hajót, — akkor lángolt legerősebben Columbus türelme.

A

Az e
delem
szapil
Hogya
ellenté
nak a
Miért
vég
sz

N YOL
res
kón
min
az-angolok é
időközönként
abba, hogy
és azután u
egy más torl
Teljes ny
keresztül kü
ben a két n
csára belevet
kor feudalis
onnan azután
ifjodva, uj
alapon éledj
ugy mutatko
angol és a f
nak egymást
dás határain
más irányba
tozás terelhet
Hodító Wil
ge 1066-ban,
nán és hódít
melyen előt
szászok és a
zsen hódított
sek a két ors
égsz 1815-ig
Napoleon Wa
get szenvedet
ven esztendő
sait élvezhet
mulva azonban
kadási pontra
ország között
tek támadtak
az egyiptomi
tantinápolyba
szony történe
korszakra osz
Az első kor
delme az egy
zeletbeli biro
gol kontinens
A második
perializmusnak
hatalmi egyen
A harmadik
sitásból szárm
ka.
A negyedik
tánt és anna
1923-ig.
Az első pill
tetlennel látsz
nagy modern
esakis kicsi
mástól, miért
zós alapokon
landó jó barát
tényállás az, h
kán, csak nagy
allottak közs
oka az, hogy
mentum, társad
jából a két ne
mértékben kü
nem igen tudj
működési alape
A tényállás
ötven esztendő
össze hat izbe
ezt a közös ala
mellett küzd

AZ ANGOL-FRANCIA ÖSI ELLENSÉGESKEDÉS

Az évszázados küzdelem történelmi visszazapillantás keretében. Hogyan származtak az ellentétek és mik azoknak a lélektani okai, Miért fog az ántánt is végeredményében szétszakadni?

NYOLC hosszú évszázadon keresztül csakis a haremzőkön találkoztak, még pedig mindig egymással szemben, az angolok és a franciák és a harcot időközönként csakis azért hagyták abba, hogy magukat kipihenhessék és aztán ujult erővel mehessenek egymás torkának.

Teljes nyolcszázötven esztendőn keresztül küzdött egymással szemben a két nemzet. Királyaik parancsára belevetették magukat a középkor feudális sötéttségébe, hogy onnan aztán a modern korban megifjodva, ujult erővel, demokratikus alapon éledjenek fel. És most ismét úgy mutatkozik a helyzet, hogy az angol és a francia utjai ismét elválnak egymástól. Már-már az elszakadás határain vannak és a helyzetet más irányba csak teljes politikaváltozás terelhetné.

Hódító Vilmos, Normandia hercege 1066-ban átkelt az angol esatornán és hódította azon a területen, amelyen előtte a rómaiak, az angolszászok és a skandinávok már előzően hódítottak. Az ellenségeskedések a két ország között mondhatni egész 1815-ig tartottak, amikor is Napoleon Waterloonnál döntő vereséget szenvedett és ennek utána negyven esztendőn keresztül a béke áldásait élvezhette Európa. Negyven év múlva azonban, 1845-ben újból szakadási pontra került a visszony a két ország között, amennyiben ellentétek támadtak közöttük akkor, amikor az egyiptomiak benyomultak Konstantinápolyba. A francia-angol visszony történelmi szempontból négy korszakra osztható fel:

Az első korszak a franciák küzdelme az egységért, vagyis a képzeltbeli birodalom küzdelme az angol kontinensi birtokok ellen.

A második korszak a francia imperializmusnak küzdelme az angol hatalmi egyensúly politikája ellen.

A harmadik korszak a gyarmatosításból származó ellentétek korszaka.

A negyedik korszak pedig az ántánt és annak nehézségei 1918-tól 1923-ig.

Az első pillanatban szinte érthetetlennek látszik az, hogy ez a két nagy modern kulturnemzet, amelyet csakis kicsi víz sáv választ el egymástól, miért nem áll általában közös alapokon és miért ninesenek állandó jó barátságban. Már pedig a tényállás az, hogy csakis nagyon ritkán, csak nagy szükség kényszerrel alatt és csakis nagyon rövid ideig állottak közös alapokon. És ennek oka az, hogy világnézet, temperamentum, társadalmi ösztön szempontjából a két nemzet egymástól teljes mértékben különbözik és ilyenképen nem igen tudják megtalálni a közös működési alapot.

A tényállás az, hogy a nyolcszázötven esztendő lefolyása alatt mindössze hat ízben sikerült megtalálni ezt a közös alapot, amikor egymás mellett küzdhettek az angolok és a

franciák. Együtt masiroztak a keresztes háborúk során Palesztina felé, egyesültek a pápaság elleni küzdelemben, szövetségesek voltak Cromwell ideje alatt rövid ideig a spanyolok ellen, később második Károly idejében a hollandiak, majd később a krími háború idején az oroszok ellen.

Végül, mint jól tudjuk, egyesültek közös harera a világháború kitörésekor a központi hatalmak ellen és ez az egyesülésük volt a legtartósabb és legtekélyesebb a világtörténelem folyamán.

És mialatt mindézek lefolytak, közben minden, de minden alapjában megváltozott a politikai helyzetben. Először királyok küzdöttek királyok ellen és maga a nemzet, maga a nép csakis a trón alapzatául szolgált. Aztán a nép elvette a szuverenitást a királyoktól és a régi dinasztikus ambíciók helyébe a kereskedelmi ellentétek léptek. A látkör kitágult és az egész világot felölelte, annyira, hogy még a birodalomnak a fogalma is gyökeres változást szenvedett. Megszületett a diplomácia. Új nemzetek emelkedtek fel és foglalták el a régieknek vezető helyeit, míg ismét mások a teljes feledés homályába merültek.

Ezeknek az elemeknek folytonos váltakozása adja meg Európa történetét. Európa története pedig jórészt nem más, mint Franciaország és Anglia története, küzdelme mások ellen. Küzdelmei a német-római császárság ellen, a pápaság ellen, Spanyolország ellen, Hollandia ellen.

A francia királyság tulajdonképpen 987-ben valósult meg, amikor is a franciák Capet Hugot királyválasztották. Alig egy évszázad alatt a francia királyok nyugalmát egy új, eddig nem is sejtett ellenség zavarta meg. Az angol sziget, amelyet eddig semmibe sem vettek, Hódító Vilmos, Normandia hercege és a francia király vazallusa hódította meg, ott erős birodalmát alapította feudálisztikus alapokon, amely hihetetlen gyorsan a vezető európai monarchiák sorába emelkedett.

És ezután századokon keresztül elhibázott politikát folytattak az angol királyok. Nem vették észre azt a hatalmas előnyt, amelyet az angol sziget elzárkózottsága nyújt, nem vették észre azt az előnyt, amely abból származna, ha Anglia Walessel és Skóciával egyesülne. Ehelyett az angol királyok egyáltalán Angliában, a másik háttal pedig Franciaországban voltak és állandó küzdelmet folytattak a francia királyokkal a francia királyságban való vezető szerepért. Az angol királyok birodalma és tekintélye közben folyton növekedett, míg végül második Henrik angol király idején Anglia birtokai Európában túltettek területben Franciaország birtokain.

Ugyanekkor, Írország egyesítésével és Skócia vazallussá tételével, elmeletileg legalább az angol korona alatt egyesült Anglia egész területe és ugyancsak elméletileg Anglia birtokában volt jórésze Franciaországnak is beleértve a partmenti területeket. Henrik azonban ezeket az európai szárazföldi területeket nem a saját, hanem francia szuverenitás alatt birtokolta.

Ez volt azután az alapja az ellenségeskedéseknek, amelyek századokra nyultak ki. A francia királyok természetesen rossz szemmel nézték, hogy olyan vazallusuk, hűbéresük van, aki az ország területéből nagyobb birtokot, mint ami az ő közvetlen fennhatóságuk alatt áll. És megindult a küzdelem azért, hogy ténylegesen is egyesítsék Franciaország egész területe, mint egyetlen nagy földrajzi egysége.

Ebből azután következtek a mindenféle bonyodalmak. A francia királyok haddal és békés, de annál ravaszabb eszközökkel igyekeztek az angol királyokat európai birtokaiktól megfosztani. Később ezzel szemben sem elégedtek meg, hanem arra törekedtek, hogy minél nagyobb befolyást szerezzenek magának Angliának belső ügyeiben. Ilyképen Franciaország segítette, ténylegesen segítette azokat a forradalmakat, amelyeket egyrészt az irek, másrészt

ről pedig a skotok kezdték az angolok ellen.

Viszont az angolok arra törekedtek, hogy megvédjék az országuk egységét. Ezért erősítették meg a partvidéket Franciaországgal szemben és ezért alakult ki az az irány Angliában, hogy feltétlenül meg kell szerezni az ellenőrzést az angol esatorna felett, mert másképpen Angliát lehetetlen megvédeni a francia benyomulástól. Ilyképen keletkezett azután az angol tengeri nagyhatalom iránya is, azért, mert csak mint tengeri nagyhatalom volt képes Anglia háborukat viselni az ellenségeivel.

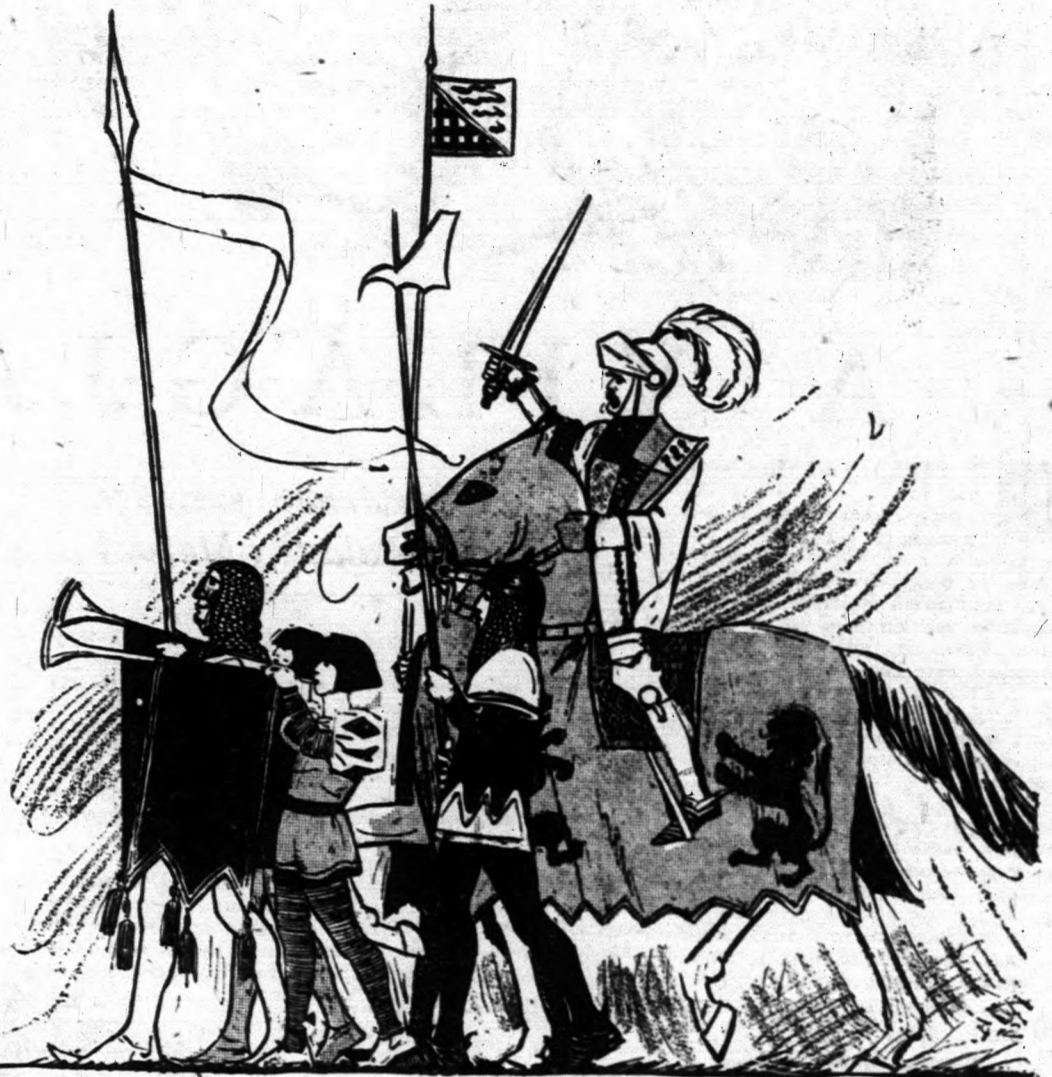
Azután következtek a különböző változatok. Anglia és Franciaország egyesültek a pápaság világhatalmi törekvéseinek letörésében és ezzel tulajdonképpen véget vetettek a középkornak és a középkori iránynak. Azután kifejlődött a kereskedelmi élet, a világkereskedelem és kifejlődtek az azzal származó érdekegyesülések és érdekelletétek. Ezeknek hatása alatt újabb ellentétek sarjadztak fel az angolok és a franciák között és csak néha esett meg az, hogy az érdekeik találkoztak.

Ilyképen folytatódott a küzdelem mind mai napig. A világháború egyesítette ugyan a két hatalmas nemzetet, azonban annak végeztével azonnal látható lett az, hogy a társulásuk nem lehet tartós, még kevésbé végleges.

Hogy ma hogyan áll a helyzet, az azal mindnyájan tisztában vagyunk. Franciaország tönkre akarja tenni ösi európai riválisát, Németországot, amit viszont Anglia meg nem engedhet.

Egy rövid ideig esetleg lehetséges lesz áthidalni ideiglenesen a nehézségeket, azonban végül, végeredményében még is fog robbanni az a szikra, amely a gyenge lábbon álló épületet fel fogja robbantani, láng-ra fogja gyújtani.

Európa közeljövőbeni történetének jellegét ez a küzdelem fogja megadni és ennek eredményétől függ Európa jövője is.

A VILÁGJÁRÓ

A Vasárnap számára
irta: Palásthy Marcell

PAR TARGALYAS tölgy, bütykös idomai-val feketén rajzolódva a téli ég szürkeségébe; néhány fenyoja, szinte kérkedő pompájában; a kerti ut permén, mint amaragdözd pamutból szőtt szegély, olvad egymásba az örökzöld bokrocskák sora; téli álmat alvó, hunytszemű ivlámpák árboca és a telefon póznái, a melyeknek sodronya élvezet a Körös havas töltésén túl rejő eleven világba, a hol mást is szabad, mint köhögni...

A airkertek diszére emlékeztető, báyadt-zöld-del tarkázott szürke és fehér tájképet, ezt a tavaszt sohasem ígérő, csüggeteg vizasztalanságot tripichonra osztja a kurafolyosó két tömzsi téglaszlopa.

Iti-fekszik, a nyögéseknek, köhögésnek, pisa reménységnek, életbevágásnak e vaskorlással szegélyezett ponte dei sospiri-jén, tizenöt ágyon tizenöt eleven mumia, a kiknek pokrócokba pólyált kadávere valami hindu fatalizmussal várja a hüvös tiszta levegőtől, a nyugalomtól, a szanatóriumnak szenttelen, már szinte gépiesen vegetatív életétől a kigyófarkának ujanróvési esodáját: az egészsége megújódását.

Itt ösmerkedtem meg a lokomobil Stanleyvel — a hogyan elneveztem egy magamban — ezt a szomorú és különös esodabogarat, az álmok világjáróját.

A keskenyvállu, törékeny emberkében a világjáró fölfedezők, a globetrotterek kalandvágya és tudásszomja lobogott és a sors odarófolta egy uádfonatu hivatalnok-székhez amaz asztal mellé, melyen a rubrikás nagy-könyvbe el nem apdó folytonossággal adóttételeket könyvelt.

Onnan azután idekerült, a tódófoltozóba. Ez a dolgok rendje különben. Hiszen a gép is megrokkann, pedig azt a drága jószágot jobban ápolják, táplálják, gondozzák, mint az olcsó embert.

Ez volt első utazása neki Budapesttől a gyulai szanatóriumig. Ez volt az első igazi utazása neki, a ki pedig álmaiban a Jules Verne összes ördögös masináival és egyéb alkalmatosságaival keresztül-kasul száguldotta a földgolyót a trópusoktól a sarkok jégövéig s a ki ez álmaik életének a hivatalos nyugtót szabad pihenő óráiban, a térképek tarka abroszait és a garmadába gyűjtött yasuti menetrendeket és hajózási prospektusokat hujja, — szötte tovább.

Pontosan ismerte az európai vasut hálózat vonalait, a különböző hajózási utakon, kikötőit, utvonalaikat, szénfelvő állomásait, pontosan tudta kívánatának elérhetetlen városait, hol a legalkalmasabb megszállania s mik ezeknek a látnivalói, — tisztában volt vele — s hajóra szálló embernél fontos ez — mikor szántják konok passzátselek az Océánnak korbács alatt megdühödő hullámaikat; — tudta, mi borzalmat tud a tóra, a mistral és a taifun? Kisujjában volt az expresszvonatok menetsebessége, a lokomotív típusok előnyei, a hajók tonnatérjedelme.

— És évszámra gyalog járt a Ferenevárosból budai hivatalába, sohasem engedve a villamos kocsi csalogató esilingelésének, hogy aztán egyszer mégis csak felszállhasson a keleti expresszre...

Közbe azután jött a háború, a forradalom, a pénz elefantiázisos megbetegedése és megjött az a, hogy a postatakarékpénztárban évek sora alatt

összegyűlt ezeröttszáz koronáján — szájától megvont békebeli hatezer töpörtös-vacsorájának az árán — nem tudott egyetlen villamosjegyet sem váltani a milliommás rongyosodott világban.

Pedig hideg tél volt ez az utolsó s vacogató volt a láb és a hogyan az elfogyini sohasem akaró palotasorok között szárazon köhécseelve loholt Budára, napról-napra hosszabb lett számára az ut és kevesebb a téli vihar vitorláit pedig bő szuszszal dagasztó levegő.

A Lánchidretem fogta el a vérhányás. A hogyan ájulásba hólyagosodó szeme előtt pirosba borult a világ, csak azt hallotta még, hogy a Lánchid két nyelvtelen kööröslánja résztvevően bödül el, azután órákon át nem hallott, nem látott semmit s már benyultak az alvó körterembe az utcai lámpások fénynyalábjai, a mikor magához tért.

Szomjas volt szörnyen, vizért nyöszörgött és vérrrel telt meg a szája.

Rémülten, mozdulatlanul lapult meg, hogy ki ne hajóközön belőle a piros patakon a riadt, vacogó élet.

— Öt esomé sebességgel suhan a hajó... és az ott az ágy fölött himbálózó körte cseengtyű-e vajjon, a mit ha megnyom, jön az ápolónő, az orvos, a segítség?... Vagy talán mégis inkább vészfék az? Biztosan az lesz és bírságot fizet, ha meghuzza... A vonot robog át a mezőségen. Hallja a kerekék egyhangú dallamú kattogását, a gép ziháló lélegzését. Hogy süvölt a gőz és a kerekék, a piros kerekék, az egyre sebesebben keringő kerekék lázasan dalolják: tik-tak-tak; — tik-tak, tak...

Indiában utazott azon az éjszakán... Az ápolónő reggel 40 fokos lázat mért az új betegnél.

Tavaszfél már jobb volt. Itten pedig már egészen jó csak a hálótársától tudna már megszabadulni, a báyasztó bizsergést hozó láztól. Makacsan és követelőző hévvel jött esténként a cingár fiatal legénykéhez, mint a vénülő, megunt szerető, a ki nem engedi ki a karjai közül a prédáját.

Álmokat, szép, kalandos utazások szomju izgalmaikat adja ugyan, de kilopja a esontból a velőt, a bőr alul a húst, a hajszáladó izmokból az erőt. Bestia!

A nagy-atlasz, a térképeknek ez a vaskos fóliása napról-napra nehezebb lesz. Már csak úgy tud a nagy kék tengereken hajóközni a szemé, hogy két sovány térdét nagynehezen felhuzza a pokróctakaró alatt s neki támasztja a siralmas Himalája-hegynék az atlaszt.

Mily szép zöld Európa, a ködösen szürke, titokzatos Azsia, a citromsárga Afrika és a sokszínű testű Amerika, a mely olyan itt a térképen, mint egy tarka rongyoskából varrt farsangi jelmezbe bujt kövér és gazdagságszagu Policinnello.

Tegnap levelet kapott ez a magányos árva, akinek nem szokott — láttuk — senki sem írni. Maga is csodálkozott rajta.

— Ugyan ki írhat nekem? Olyan szintelen-tompán szakadt ki belőle a hang, mintha pince mélyéről valami sirástól kimerült gyerek nyöszörögne föl.

Ahogy olvasta, kipirult az arca, majd elsápadt és olyan szivdobogást kapott, hogy beléajult.

Mikor magához térítette az orvos, egészen halkan és nagyon boldogan mondta:

— Én elmegyek, doktor ur.
— Ohó! Nem adják azt olyan könnyen, kérem.

És bátoritón vidám és könyved volt a Lózi doktor hangja.

Az álmok világjárója sunyin mosolygott: — Nem is úgy értettem. Ezt a szivdobogást az öröm hozta. Ötszáz dollárt örököltem. Nincs lázam; kérem. Tessék! A közjegyző értesít. Holnap utazom.

A térképpel és a menetrendekkel nagy dolga volt este a világjárónak.

Mikor az ápolónő kioltotta a villanylámpát és megindult az altatódalt pótló, emlékezőst költögető terefere, a világjáró halkan — szinte önmagának mesélve — kifejtette egész utiprogramját.

— És afrikai vizum is kell; — ezt az angol konzulátus adja, mert Kairóba megyek és onnan föl a Niluson Assuánig. Ott terem a tüdő újra — és ha meggyógyultam...

Sóhajtott, ásított. Már aludt is. A doktor felajánlotta, hogy hordágyon viteti ki a park tövében lévő állomásig. Oh! Köszöni. Nem olyan gyöngye legény ő.

A vonat — ő ne tudta volna, a ki ismerte a legkényelmesebb cormonsi osatlakozást és tudta az oxfordi éjjeli gyors indulási idejét? — féltizenkettőkor állt meg egy perere a szanatórium állomásnak kinevezett bakterháza előtt. De ő már hajnali ötkor felkelt. Nyoleig öltözött, a trikók, harisnyák, svetterek egész raktárát huzva véznácska idomaira. Tizenegyig esomagolt és búcsuzott és újra esomagolt, javított sorrendbe rakva apró limlomjait kofferjeiben és levelet ígérve mindenkinek és választ sürgetve mindenkitől.

Mintha a családja lettünk volna azon a réven, hogy tannivá váltunk az ő sivar kis élete első nagy örömeinek.

Halálosan fáradt lett, mire felkészült és Gyuri felpakolta, a hogyan szokta, a távozó beteg podgyaszát.

A kopár park rőt avarja között kanyargó uton nem tudott lépést tartani a katonásjárású szanatóriumi szolgálóval és fulladozva kapaszkodott kettőnkbe, akik a temetési lovak parádés lassúsága, tempós lépteivel kísértük az állomásig.

Soha ilyen keservesen hosszú utat. Pedig már növekvő robajjal közeledett Kötögyán felől a dohogó vicinális és száz lépésnyire lehetünk a bakter-háztól, a mikor megjuhászodott s végül elhallgatott a vonat robaja. Csak harmincra, a mikor sipolt a mozdony s már a töltés lábánál volt a kicsiny, szomorú karaván, mikor újra dohogni kezdett az asztmás mozdony és mint egy zönnvizelőtti hernyó, elvonaglott a vonat Gyula felé, hangosan csatározva a Körös-híd vastraverzejéin.

Nem volt bátorságunk hozzá, hogy vizasztaljuk az álmok világjáróját, ő pedig — a nagy utazó — szögyelte, hogy kudarcra miatt sirva fakadjon.

— No, majd este — mondotta. — A féltizes-sel megyek. Hiába, korábban kellett volna indulnunk. Utasember előrelátó legyen, ez a földolog.

Hazaérve a pavilonba ágyba kívánczozott. Szörnyen ráta a köhögés. Bevett két jókora összespórt adag codeint, azután elaludt.

Mikor Flóri behozta neki az ebédet a négyesbe, a plafont nézte féligkinyit, furcsa csillámu szemével.

Biztosan Assuánt látta ott valahol a fal szürkeárnyas mezőjén...

Csak éppen, hogy az álla le volt esve. Megérkezett a világjáró.

V

keresztül mert szű pokon a nehezede kedvere. Bianca o fekete ke kan kopo lagunák esomagja kendőjeve magához rültek ve zsidók, k Ghetto V a piacokr nyitotta kán bár meg fel a a Pallazó tett s vigy vány téglá lépésön, t legyen.

Oszió k den. Kope üresen rin a paloták ablakaiban párnája, keskeny g rakott kos nyerszág geli ködde della Regi nak adva. De hiába zárva volt fölött szele

Városi Olvasta homlokzati Katalinnak lobója le szelése ült szemközti le sikló bá szemolta a relmesen.

Valaki rott-szélü, póje mellé emelte: egy esolta össze szelü fekete aranykerete

— Nemss házat... m

— Mit ak

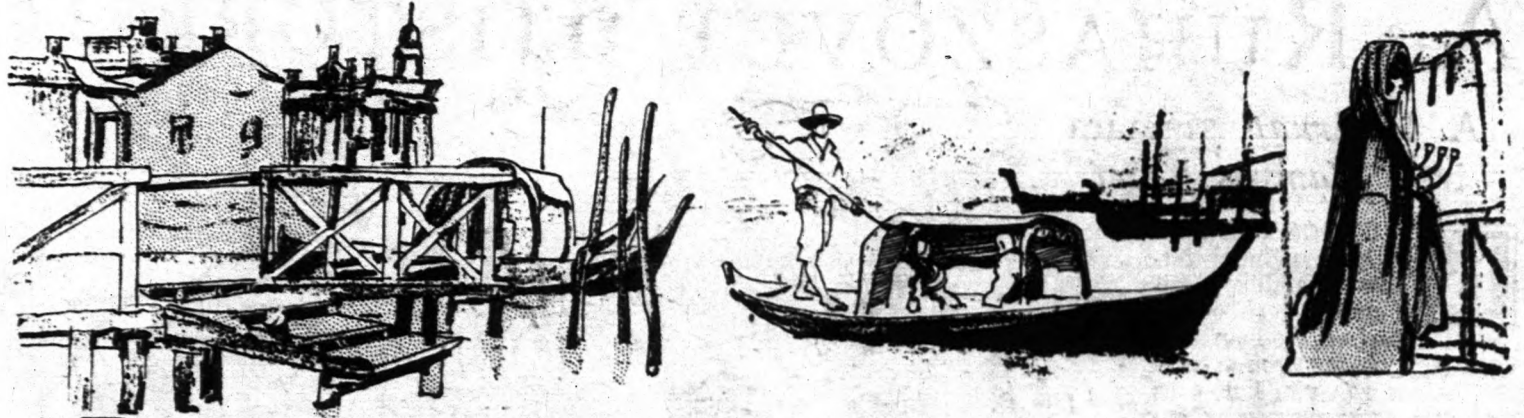
Bianca szavára, a

— Egy retnek pénz nyissák az kapni ezért

— Miért

— Jehova hezen válut

Péntekesü pet köszönt szel?

PÉNTEKESTI GYERTYATARTÓ

A Vasárnap számára
írta: Kiss Ida

VELENCE esatornait piszkos szürkére fakította az őszei esőzés. A Ghetto Vecchio emeletei között sem húzott keresztül a száradó ruhák kötele, mert szürke felhők türemlettek napokon át a vízi város fölött, ránehezdedve minden szegényebb ember kedvére, eltorzították a mosolygást. Bianca öszszébb húzta hosszú, rojtos, fekete kendőjét, mikor kilépett házuk kopott, ferde kapuján. Talán a lagunák hűvös szelétől fázott, talán esomagját igyekezett eltakarni nagy kendőjével, melyet félve szorított magához. Siető munkás emberek kerültek vele szembe, szegény fázódó zsidók, kik reggelente, elkerültek, a Ghetto Vecchioból, ki munkára, ki a piacokra. Már a esemegeárus is kinyitotta üzletét a Cannaregio sarkán bár egy szállító gőzös se jött még fel a Mestre esatornán. Bianca a Pallazó Lábainál bárkásnak intett s vigyázón kerülve az ázott márvány téglák vizes töcsáit, sietett le a lépcsőn, nehogy tiszta cipője sáros legyen.

Oszló kód ritkult a Canal Granden. Kopott bárkák és gondolák üresen ringtak a lépcsők alján, de a paloták kapui már megnyitáltak, ablakaiban szellőzött a korán kelők párnája, pékinasok fűtőrészték a keskeny gyalogjárón, hátukon meg rakott kosarakat hordva s a friss kenyérszag Bianca felé áradt a reggeli köddel, mikor a Pallazó Cornar della Regina előtt liráját a bárkának adva, felsietett a palota előtt. De hiába nyomta le kilincsét, még zárva volt a nagy barokk-kapu, mely fölött széles tábla ételenkedett:

Városi Zalogház.

Olvasta sokszor egymásután, a homlokzatról, hol hajdan Cornaró Katalinnak, Ciprus királynőjének lobogója lengett. Az egyik lépcső szélére ült, várakozón nézegette a szemközti Cá d'oro palotát, a lefelé sikló bárkákat, cipője hegyét és számotta az elkopogó lépéseket türelmesen.

Valaki leült mellé, látta a varrott-szélű, sárga cipőket, kicsiny cipője mellé igazodni, pilláját feljebb emelte: egy sárga arcú férfi kulcsolta össze mellén karjait, ki nagy-szélű fekete nemez kalapot viselt és aranykeretes kerek szemüveget.

— Nemsokára kinyitják a zalogházat... mondta természetesen —
— Mit akarsz bevinni?

Bianca szemei kinyitáltak az idegen szavára, a nagy fekete virágok.

— Egy ezüst gyertyatartóért szeretnék pénzt kapni. Mit gondolsz mennyit adnak reá? szép gyertyatartó, péntekesti gyertyatartó...
A Ghetto-ból jöttél?

— A Ghetto Vecchioból jöttem s már elég régen várakozom, hogy kinyissák az ajtót. Szeretnék sok pénzt kapni ezért az ezüstért.

— Miért nem adod el?

— Jehova ne büntessen, így is nehezen válunk meg tőle.

Péntekesti gyertyatartó, az ünnepet köszöntöttük vele. Te mit viszel?

— Én venni jöttem. Dél felé árverés lesz, addig meg akarom nézni a zálogos dolgait.

— Kereskedő vagy?

— Játékházam van a Procuratie Vecchie arkádja alatt. Babákat árulok, meg beszélő állatkákat, tarka madaraim vannak és tarka ernyőim Japánból, színes üveglámpák, gyöngyök, vázák Kinából, perzsaszőnyegek vannak és finom selymeim...

— Sok selymed van?... Reszketek Bianca sápadt szájáról a szavak, ujjai a péntekesti gyertyatartót simogatták, míg szegény fiatal szívét elborította a selyem-puha érintése, esztelen fiatal szívét.

— Sok selymed van...

Ütközött vágyakozó szava a kínai ravasz értelmének. Aranykeretes szemüvegét igazította, azért nem látott, hogy keskeny szeme a sápadt zsidólány kendőbe burkolt alakját méregette.

— Finom selymeim vannak, puhák, simulók, színesek. Szereted a selymeket?

— Nagyon... Illetve nem tudom... Nekem sosem volt selymem...

Csak színes papírjaim vannak nyáron. Tudod, sokan vagyunk és az apám béna, mindenkinek kell keresni. Én papír-lámpionokat készítek, amilyenekkel a vaporettok árboait és a bárkák ernyőit szokták feldiszníteni a nyári ünnepekre, de ilyenkor öszszel már nines munkám, ködös a Canal Grande, ninesenek vízi ünnepek. Ugy élünk, ahogy tudunk. Ma reggel a péntekesti gyertyatartót küldték el velem...

— Zálogos nem ad sokat reá, ha így kell neked a pénz, szívesen segítek, jöjj hozzám, én nagyobb összeget adok érte, amit a kiváltásig kamat nélkül használhatsz. Együttal

megmutatom neked a selymeket, meg a gyöngyöket.

— Milyen jó vagy... Ragyogtak Bianca bizó szemei, míg a bárkában szemközti ült a kínai kereskedővel, kinek szemüvege, sárga arca régi paloták falához hasonlított.

A Procuratie Vecchie arkádjai alatt széles üvegajtót nyitott fel kicsiny kulccsal, mely fölött sárga tábláról feketéledtek a betűk:

Hung Csu Hang játékháza,

Olvasta hangosan Bianca, mire a kínai mosolygott. Ezeregyéjszakai meseház volt Hung Csu Hang játékháza, a Ghetto Vecchió sápadt leánya szédülten állodogált a kínések között, karjait tétovázón nyújtotta színes madarak, csillogó üvegek felé és kezéből kihullott a péntekesti gyertyatartó.

— Szép gyertyatartó...

— Emelte fel a szőnyegről Hung Csu Hang, — száz lírát adok érte.

— Száz lírát? Komolyan mondd! Hisz ötvenet sem gondoltam érte.

— És megmutatom neked a selymeket, ahogy ígertem. Jöjj dolgozószobámba, ahol babákat szoktam öltöztetni. Széles, vörös függőny nyitott meg Bianca előtt, ki ámulva nézett szét a kínai szobájában. Kék és sárga lámpák égtek a szőnyegeken; mert ablak nem volt sehol. Félíg festett ernyők és legyezők heverték tarka párnák között, félíg öltöztetett babák, pettyes pierok és pierekek, rózsaszínű és kékselyem pástrolánykák, fekete-hajú japán gesák egy furulyázó Pannal, velencei hajósok, francia pástrolányok s a sarokban egy majom pávakék legyezővel játszott.

Hung Csu Hang színes selymeket akasztott le a falról, melyeket Bianca remegő ujjakkal simogatott és nagyon megcsodálta Hung Csu Hang

zöld madaras hosszú kimónóját is mit magára vett a kereskedő.

— Milyen szép, milyen szép...
— Amultak harmatos nagy szemek meg feje kábitó fűszerszámok illatától szédült...

A kínai könnyű, színes selymeket tett elé:

— Ezeket neked adom...
mondta mosolyogva.

— A gyertyatartóért?... A gyertyatartóért... — akasztotta Bianca szavát a csodálkozás, — nekem adod a gyertyatartóért...

— A gyertyatartóért megkapod a száz lírát, ezeket azért adom, hogy szeress engem egy kicsit... csokolj meg, szép fekete virág...

A Procuratie Vecchie arkádjai alatt keresztülhuzott a Szent-Márk tér óratornyának déli harangjelzése Bianca fáradt teste megremegett Hung Csu Hang játékházának színes szőnyegén, szegény szíve reszketett, harmattól nehéz pilláit keresően emelte a kínai felé, ki egy nevetni és sirni tudó baba fejére fekete parókát illesztett és nem nézett reá.

Szegény sápadt zsidólány, szegény Bianca leszórtá öléből a kapott selymeket tétovázón simogatta egyenesre kopott ruhája ráncait és megborított haját, kendőjébe burkolozott és a száz lírát a kínai elé tette.

— Add vissza péntekesti gyertyatartómat... — sirt fel szomorú hangja, míg nagy könnygyöngyök pergett fehér arcán.

— Azt visszaadhatom... — mosolygott Hung Csu Hang, kivesetve az üzletbe... — de a zálogház már zárva lesz, kedvesem, — nyújtotta felé az ezüst gyertyatartót.

Bianca hangosan felsírt és reszkető kézzel szorítva reszkető szívét a péntekesti gyertyatartót, melyet az ünnepet köszöntik otthon, a Ghetto Vecchióban, remegő lépésekkel az ajtó felé indult. Két kis-gyerek figyelte kívül a fölhangozó sírást, mondta egyik a másiknak:

— Hung Csu Hangnak bizonyára eltört valamelyik játékbabája...

A RUHASZÖVET HISTÓRIÁJA

A Vasárnap számára
írta: Hamvas József

BORONGÓS őszi idő is kisüt néha a felhők és ködök közül a nap. Ilyenkor talán még jobban esik az az egy-két sugár, mint nyáron, mikor sok van belőle és reggeltől estig ragyog az égboltozat.

Igy van ez az életben is. Amikor Tatar Elemér még vajas kenyeret meg füstölt szalonnát evett reggelihez, tízórára lejárt az "Arany tallérhoz" pörköltre és korsó sörre, aztán ebédnél se számolta a rostélyost meg ehez mérten élte le napjait jó ruhában, amerikai cipőben, akkor sok minden nem volt neki nagy dolog, amit most igen megbecsült. Mintha a szegénységben valahogyan meggazdagodnék a lélek.

Bizony ma már a reggeli egy kis tea száraz kenyérral, a villásreggelit is csak kívülről látja, ha elmegy a vendéglő elé és a rostélyosokat is elsodorta valahová az idők zivatarja, csak a főzék maradt meg belőle, még jó, ha yacsorára is jut. Tatar Elemér elég gonddal élt a hivatalában.

Hanem azért ebben a borongós időben is kivillant néha a napsugár, ez aztán igen jól esett. Amikor elsején fizetést kapott, az még nem volt az igazi, mert vele jött a gond is, hogy hogyan lesz ez elég egy hónapig. Hanem, ha úgy rendkívüli alkalmak jöttek egy kis fizetésjavítás vagy valami cipő, ruha vagy vászon a tisztviselők részére, ez már igazi örömnappal lett. A régi szép és jó dolgokból sodort eléje a sors ilyenkor egy-egy foszlányt és mintha bizonyító üzenet jött volna vele, egy kicsit megenyhítette.

Igy történt, hogy októberben ruhaszövetet kapott. Egészen rendes szövet volt, milyen jó ruha lesz belőle télire! Még a kiváltásával sem volt baj, mert ezt előlegkép megkapta a fizetésére. Hazakerült tehát a jó puha tapintású szövet a szekrényébe.

Hanem a szekrényben aztán meg is feküdt szépen, mert a megvarratásra nem volt pénze. A reménység biztatta, hogy majd csak lesz, majd csak jön rá valahonnan az a pénz, de bizony nem tudta volna megmondani, honnan és miképp reméli.

Pedig egészen más az ember, ha jó ruhája van. Ezeket a régi öltözeteket csak a sok keféles meg a vasalás tartja valahogyan formában. De az erős nappali világitást nem igen bírják már ki. Ha ezt az új ruhát meg tudná varratni, milyen büszkén kísérelné el Rózsikát vasárnap a templomba! Mert a kis Rózsika, a szöke Rózsika, ott lakott vele egy emeleten és igen jó barátságban voltak egymással. Ha nem járnának ilyen nehéz idők, aligha férj és feleség nem volnának már valami rendes kis

kétszobás lakásban. Így azonban Rózsika minden reggel eljárt a bankba, ő meg a hivatalába bandukolt. Estefelé el-sétálgattak, elbeszélgettek, egymás mellett haladtak az utcaik, de ott volt közöttük az élet magas sóvénye, a két ut nem tudott egymással találkozni.

Az őszi idő egyre hűvösödött és egyik este Tatar Elemér meglátta Rózsikát, hogy fázik kis vékony ruhájában. Mondta neki, hogy öltözzék melegebben, de a leány azt felelte, hogy nem tudja már felvenni a melegebb ruháit, annyira viseltes valamennyi. Ki is van fordítva, át is van varrva már annyira az az egy-két ruhácska, hogy nem tud már belőlük csinálni semmit.

Ekkor Tatar Elemér egy hős elhatározás fogta el. Óvatosan és kiméletesen azt mondta Rózsikának, hogy fogadják el tőle a ruhaszövetét, ő úgy sem tudja megcsináltatni, Rózsika pedig ügyes a ruhavarrásban, tud belőle magának rendes téli ruhát szabni.

Rózsika eleinte tiltakozott, de nem nagyon, mert ő is gyönyörűséggel nézegette nem egyszer a ruhaszövetet, amit szinte közös nagy kincsüknek tekintettek. Még az este átvitte hozzá a szövetet Tatar Elemér és ekkor már tele volt tervvel, hogy milyen mintára varrja meg belőle a ruhát.

Tatar Elemér egy kicsit szomorú volt, mikor szobájába visszatérve, a szekrényé felé tekintett. Most már a lehetősége is megszűnt annak, hogy jó ruhája lesz és emellett fejfel járhat az emberek között és

nem kell majd minden nap aggodnia, hogy meddig tart még ki az ócska, elnyűtt holmi.

De aztán fölmelegítette a nemes tett gondolata. Mintha ezzel sokkal közelebb jutott volna Rózsikához, mintha egy kicsit már ő lenne a Rózsika fenntartója és ha majd szép új ruhájában megjelenik, neki is gyönyörűsége lesz az, meg a Rózsika is örökre hálás lesz érte.

A ruha nagy gonddal készült és igen szép lett. Hogyne lett volna? Ilyen karcsu, derék növésű, csillogó kék szemű leányon mi nem állott volna jól. Még a régi viseltes ruháiban is jólesett ránézni, hát még most, mikor olyan volt, mint egy gazdag ur kisasszony.

Először csak vasárnapra vette föl, de aztán, hogy az idő egyre hűvösödött, fölvette a hivatalába is. Este ragyogó arccal beszélt el, hogy mennyire tetszett mindenkinek.

Az új ruha mintha büszkébbé tette volna Rózsikát. Szelid egyszerűségén keresztül valami emeltfejú öntudat, amivel fölfelé kezdett nézni és nem vette észre az alantabb járó embereket.

Tatar Elemér olyan jó ember volt, hogy ebben is gyönyörködött és sohasem gondolt arra, hogy a mint így Rózsika mindig magasabbra emeli a tekintetét, egyszer majd őt se látja meg többé. Nem, ilyesmi nem jutott az eszébe, sőt, ha más mondta volna neki, azt is kinevette volna. Hiszen ő adta a szép ruhát, az ő büszkesége az, hogy Rózsika ilyen szépen jár, ezért Rózsika neki örök hálával tartozik, mert egyetlen kincsét adta oda neki, hogy meg ne fázék, hogy szép lehessen.

Egyszer este azonban mégis megdöbent. Amikor bekopogott Rózsikához és leült megszokott helyére, a leány ideges és nyugtalan volt. Alig felelt kérdéseire, végül kitört:

— Nézze, Elemér, mi értelme van annak, hogy maga mindennap itt van nálam? Mit szólnak az emberek? A férfi nem tudott felelni, ez a hang, ez a kérdés olyan volt neki, mint a villámesapás. Megőmült tőle.

— Igen, — folytatta tovább ideges izgatottsággal a leány. — Viszonyai nem engedik meg, hogy komolyan foglalkozzék velem és ezzel lehetetlenné teszi, hogy másképp alapítsam meg a szerencsémemet.

— Másképp? Rózsika! Mással? Kivel? — hebegte a szerencsétlen.

— Nos igen. Nem leszek örökké fiatal. Ha most nem mehetek jól férjhez, akkor egész életemben az irásztal mellett görnyedhetek.

— De, Rózsika, majd csak jobbra fordul az élet és akkor elvehetem magát.

— Oh, Istenem! Mikor lesz az? És lesz-e egyáltalában valaha?

— Hát maga el tudna engemet hagyni?

— Hallgasson meg, maga okos ember, be fogja látni, hogy igazam van. A bankban a pénztáros megkérte a kezemet. Igen jó fizetése van. A mellékjövendeleme még több. Ott dolgozik a pénzzel, tud vele bántani. Rendes, jó életem lesz mellette. Magával itt csak kinlódunk ketten, belesorvadunk a keménységbe. Két nyomorúságos élet.

— Igaza van, Rózsika, igaza van. Mért ne menne el maga innen selymes butorok közé, ha teheti. Menj, aztán felejtsem el.

— Nem felejtsem el én magát, Elemér. Soha sem felejtsem el, hogy milyen jó volt hozzám. A szerencsém is magának köszönhetem. Amióta ebben a szép ruhában járok, azóta vett észre a pénztáros, azelőtt nem érdeklődött irántam. Ebben a ruhában tetszettem meg neki.

— Az Isten verje meg ezt a ruhát! — fakadt ki fájdalomában a szegény férfi.

— Ne mondjon ilyet! Nézze csak! — és megeirógatta a szomorú ember fejét. A puha kis kéz érintésétől aztán megenyhült a bánat, megragadta a simogató kezét és esőkolta, esőkolta úgy, hogy nem is akarta elereszteni.

Eleinte mindig erősen sirhatnékja vissza a szobájába.

Tatar Elemér megtörtén botorkált volt, ha az esetre gondolt. Nem is tudott este otthon lenni, mert hiszen ilyenkor mindig áment Rózsikához és most már nem mehet. Elbolyongott az utcákon, sokszor maga sem tudta, hogyan került haza. De aztán mindenbe beleszokik az ember, Tatar Elemér is beleszokott ebbe a nagy változásba. Így multak el a hetek és hónapok, Rózsika férjhez is ment, már azt se bánta valami nagyon, neki mindegy volt már.

Egyszer aztán levelet kapott Rózsikától. Szomorú levél volt, mégis jól esett neki. Az volt a levélben, hogy megvan ugyan a jó sora, szép lakása, ruhái, kényelme, hanem az ember, az nem olyan, mint Elemér volt, nem az a gyengéd, figyelmes, jó lélek, hanem ideges, követelőző, sokszor durva is.

Tatar Elemér eltette a levelet a szíve fölé, de nem felelt rá. Ezentul megbékélt az étellel és mikor megint egyszer kapott volna olcsó szövetet, nem váltotta ki.

A

A

írta: I

A

— Ismét

végtelenül s

kintse ezt

Azt hiszem,

mint férfien

kit tisztel

láttnám ha o

Végre is ap

kissé koncer

ném ha mit

paszkodnán

nomnál fog

helyzetben

választásán

egyéniégre

dig az első

rokonszenve

A fiatal

soly futott

mondás is le

pillanatnyi

fojtotta. Sz

szenvedett,

volt, hogy sz

rajta. Mikor

még vigyáz

uri, finom

még egy kis

ből a hajd

nábobnak.

— Végtelen

Vera kisassz

meg az önéve

— Kosarat

A fiatal g

— Az ilyen

lehet félreism

rakva néhány

— És nem

tovább tudak

frázisokról. H

A KÉRŐ

A Vasárnap számára

írta: *Dánielné Lengyel Laura*

AZ ÖREG őszhajú ember egy pillanatra elmosolyodott, de csak egy pillanatra, aztán megint nagyon komoly lett az arca.

— Ismétlem kedves barátom, én végtelenül sajnálom a dolgot. Ne tekintse ezt udvariassági frázisnak. Azt hiszem semmi oka sincs önnek, mint férfiember szokott a másikkal, kit tisztelet és megbecsülés, én szívesen látnám ha ön lenne a leányom férje. Végre is apa vagyok, nem tagadom kissé konzervatív izlésű apa, szeretném ha minél előbb unokák csimpaszkodnának a nyakamba. Vagyonomnál fogva abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy vám megválasztásánál csak a személyre, az egyéniségre kell tekintenem. Ön pedig az első perctől kezdve megnyerte rokonszenvemet.

A fiatal ember arcán hideg mosoly futott át. Talán valami keserű mondás is lebegett az ajkán, de azt pillanatnyi habozás után magába fojtotta. Szemmel láthatólag nagyon szenvedett, de minden erejével azon volt, hogy szenvedése urrá ne legyen rajta. Mikor már minden elveszett, még vigyázott arra, hogy bucsuzása ur, finom és előkelő legyen. Aztán még egy kis lecke nem árt meg, ebből a hajdani vaskereskedőből lett nábobnak.

— Végtelenül sajnálom uram, hogy Vera kisasszony nézete nem egyezik meg az önével.

— Kosarat adott önnek?

A fiatal ember vállat vont.

— Az ilyen ajándékot nem igen lehet félreismerni, még ha teli is van rakya néhány édes-keserű frázissal.

— És nem tart indiszkrétnek, ha tovább tudakozodom az édes-keserű frázisokról. Higgye el a Vera többi kérének dolga igazán nem érdekelt. A leányom 25 éves, ebben a korban férfi, nő bátran határozhat egyedül éltének sorsáról.

— Vera kisasszony tudomra adta, hogy sokat nem kíván ugyan attól a férfitől, kinek nevét viseli, de azt követeli, hogy az a bizonyos boldog halandó szellemében, karakterben szédítő magasságban álljon fölöttes, mert ő csak ilyen alapon képzelheti el a házasságot. Mivel én nem vagyok olyan önhitt, hogy vicistenek képzeljem magamat, meghajoltam és sok szerencsét kívántam a kisasszonynak az eljövendő Budha bálványhoz.

— Rosszul tette.

— Remélem nem tart sem ostobának, sem izléstelennek.

— Akkor nem diszkurálnánk most együtt. Önnek csak egy fogyatkozása van: nem ismeri a nőket.

A fiatal ember ajkán könnyű mosoly futott át. Bár igazán szerette a leányt s bár szíve és hiúsága egyaránt vérzett a visszautasítás miatt, mégis önkéntelen derű futott át lelkén a gondolatra, hogy egy hajdani vaskereskedő akarja őt az asszonyismeret tudományába bevezetni:

Az öreg ur észrevette a mosolyt és rögtön reagált rá.

Nagyon jól tudom, kedves barátom, hogy komikus figura vagyok az ön szemében. Pedig látja, nincs igazam, bácsi létemre nincs igazam. Ön az imént végig nézett rajtam s arra gondolt, hogy ennek az embernek ifjúsága, férfikora, tehát az az idő, mikor az a férfi még valaki az asszony előtt a vaskereskedés pultja mellett telt el. Talán nem is ismert más asszonyt a feleségén kívül s ezzel is inkább a közös gond, a közös munka fűzte össze. S most öregsé-

gére elég vakmerő nekem leckét adni az asszonyhódítás mesterségéből. Nekem, ki serdülő ifjúkorom óta asszonyok közt éltem. A vigjátékok agyoncsépezték az ilyen alakokat s ime az életben még mindig hatnak. Nincs nevelésesebb figura a meggazdagodott parvenünél.

— Biztosítom, hogy téved és...

— Köszönöm. De nem szolgáltam reá szíves jószágára, mert tovább is udvariatlan parvenü leszek és álli-

tom, hogy én a hajdani vaskereskedő jobban ismerem az asszonyokat mint ön a különböző előkelő szalonok hőse. Már mint az olyan asszonyt, ki minden világlefordulás közepett is nő maradt megőrizve nemének minden erényét és minden imádandó gyarlóságát. A maga asszonyai nem nők hanem valami szomorú középlenyek megromlott idegéből és sok hazug frázistól megmérgezett, lélekből összekombinálva. Vera pedig ép, erős és egészséges a milyen volt a nagynyja, a ki még sarlóval kezében kint dolgozott az urával együtt. Vera már akkor született, mikor mi vagyonosok voltunk, ép, erős fizikumú, nagyon büszke, erősen konzervatív lelkű teremtmény lett, mint szoktak lenni a régi asszonyok, kik nem tértek el a természetes élettrendtől. Ezek a nők még nem civilizáltak ki magukból az asszonyi nem eredendő tulajdonságát: a romantika iránt való rajongást. Ne nézzen így rám barátom, higgye el minden igazi asszony lelkében ott szunnyad a romantika. Egyik tagadja, másik csufolódik rajta, de ez

nem határoz semmit. Ennek a romantikának első és legfőbb megnyilatkozása a szeretett férfi bálványozása, a férfinak fensőbbége, ereje, karaktere, erkölése előtt való benső meghajlás. Mert higgye el a férfi vagy első ember asszonyának szemében, vagy utolsó. Középut nincs, objektivitás nincs. Az igazi asszony érzi, tudja, hogy a természet ura tette a férfit és követeli tőle, hogy ura is tudjon lenni.

— Én azt hiszem ön egy kicsit ostobának tartja az asszonyokat. Nem veszi észre, hogy a modern áramlat.

Az öreg ur türelmetlenül intett kezével.

Hagyjon békét nekem az áramlatokkal.

Komolyan hiszi, hogy az ilyesmivel bele lehet kontárkodni a teremtés művébe. Az asszony boldog ha meghajthatja lelkét egy férfi előtt. Innét van, hogy mindent megtud a férfinak bucsútani, csak a gyöngeséget nem. Ha ön ezt ostobaságnak tartja, lehet, hogy igazam van, de legyen szíves a mi Urunkkal, Teremtőnkkel pörbe szállni, mert ő követett el valami végzetes hibát ama bizonyos hetedik napon. Én öreg ember vagyok s közel látván magamat ama kikerülhetetlen végső leszámolásához, nem perlekedem a világ alkotójával, hanem úgy veszem a dolgokat amint vannak, az asszonyt pedig annak a minék teremtődött. Lehet, hogy nekem nincs igazam, de kérem gondolkodjék egy kicsit azon a mit mondtam. Én ne felelde, hogy Vera nagynyja sarlóval kezében járt ki a mezőre dolgozni s az anyja hűséges, szerető engedelmes feleségem volt, a ki szentírásnak vette az ura minden szavát. Az ilyen leányt ki épen hozta magával származásának minden rossz szokását, nem úgy szokás meghódítani mint az ön asszonyait. Nem beszélék a levégre, Vera azonnal felesége lenne önnek ha el tudná vele hitetni, hogy igazán ura tud majd lenni.

Elhallgatott, mintha válasza várt volna, de mert a fiatal ember mozdulatlanul állt helyén, barátságosan vállára tette a kezét.

Önnek van egy kis földje. Nagyon kicsi. Tudom. Rengeteg adósság van rajta. Nem tesz semmit. A múltkor

arról beszélt, hogy eladja és állandóan a fővárosba költözik. Kérem, ne tegye ezt. Az olyan leányt, mint az enyém a férfinak kell a házába vinni, még ha az a ház szűk és kicsi is. Az igazi asszony jobban érzi magát benne mintha az ura költözik az ő fényes palotájába. Ne gondolja, hogy fukarságból beszélék. Vera az egyetlen gyermekem. A mi az enyém az az önké lesz.

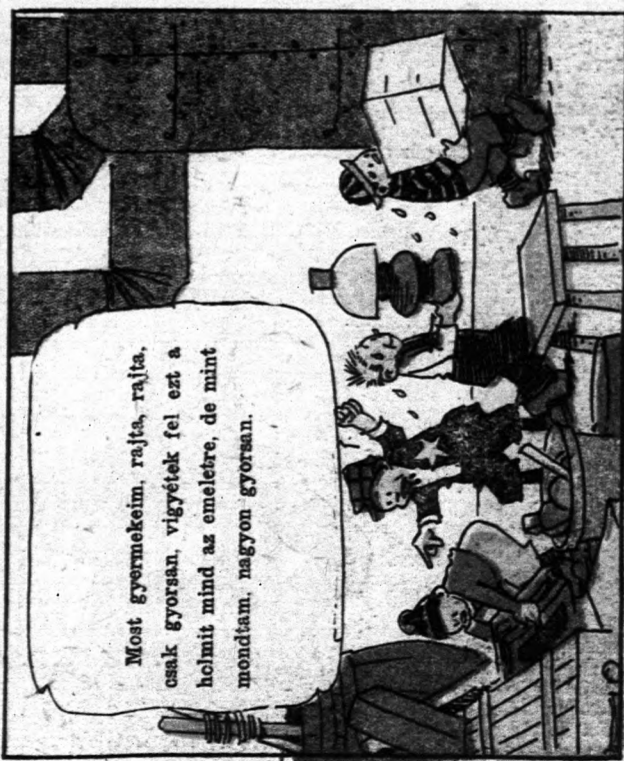
A fiatalember fölemelte fejét és hangja remegett a benső izgalomtól.

De kérem, Vera nem akar hozzám jönni.

Az öreg ur mosolyogva szorította meg a fiatal ember kezét:

— Igen... Azt hiszem... Nem akar. Ma még nem akar. De lehet, hogy pár hét múlva akarni fog. A dolog tisztán öntől függ. Amelyik pillanatban Vera belátja, hogy ura tud lenni, hűséges, engedelmes, szerető, jó felesége lesz, mint a milyen hűséges, jó társam volt nekem az édesanyja.

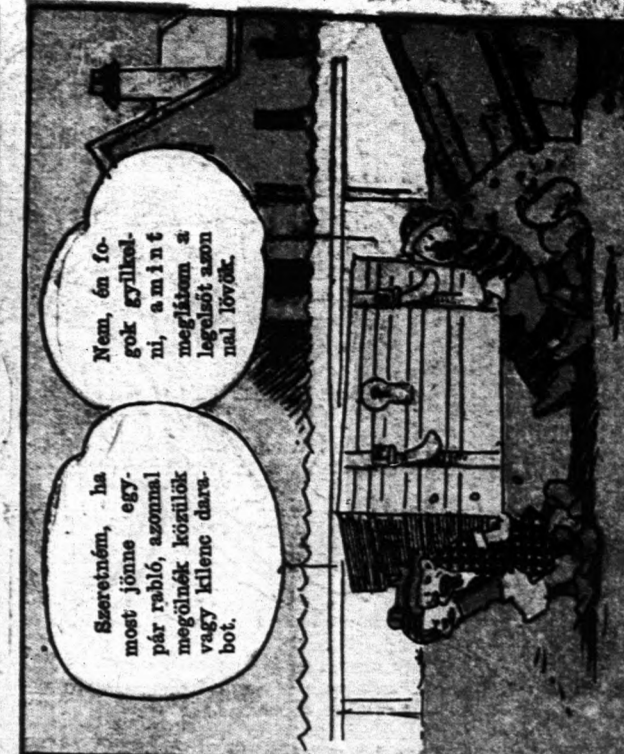

Most gyermekeim, rajta, rajta, csak gyorsan, vigyétek fel ezt a helmit mind az emeletre, de mint mondtam, nagyon gyorsan.

Nincs itt sehol egy rabló se.

Most egyszerre mind, fel ezzel a jök holmival.

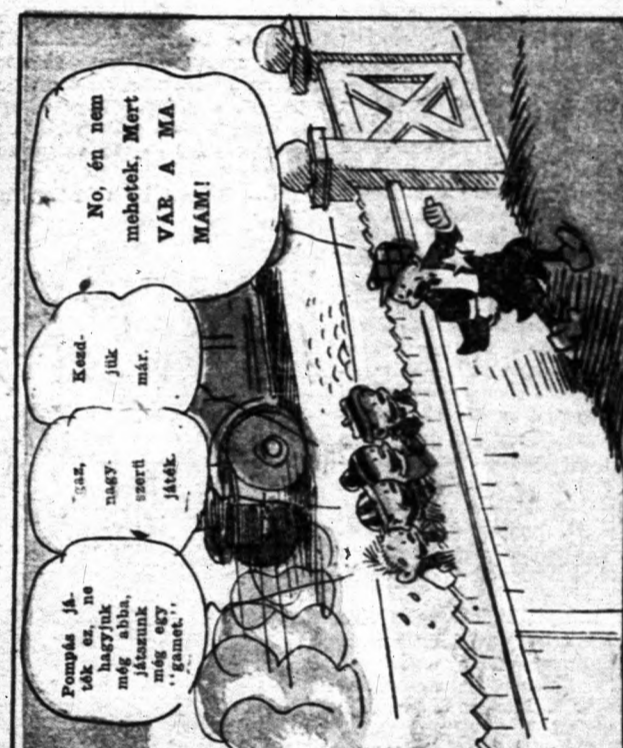

Szeretném, ha most jönne egy pár rabló, azonnal megölték köztük vagy kilenc darabot.

Nem, én fogok gyilkolni, a mint megölték a legelőt azon nál lövők.

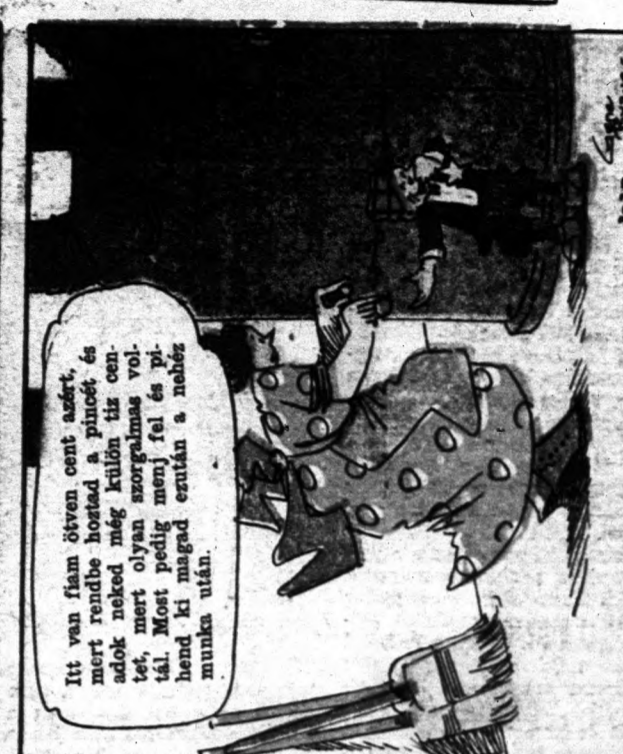
Na gyerekek, most előre, ne féljétek, tudjátok, hogy bátraké a szerencse és a dicsőség.

Pompás játékok ez, ne hagynak még abba, játszanak még egy "gámet".

Kezdjük már.

No, én nem mehetek. Mert VARE A MAMMAM!

Itt van fiam ötven cent azért, mert rendbe hoztad a pincét, és adok neked még külön tíz centet, mert olyan szorgalmas voltál. Most pedig menj fel és pihend ki magad ezután a nehéz munka után.

A ZSEBKENDŐ

A Vasárnap számára
írta: Stella Adorján

SZEPTEMBER Péter a tükrök előtt állt és gondosan öltözködött. Kipirult az arca, amikor az ingomb-bilincsbe lényazsértette a rakoncátlan kemény gallért és izgatott ujjai percekig babráltak a zsaketyakkendő tömör selymén. Végre minden sikerült és Szeptember Péter megégszer apróra megvizsgálta a ruházatát, mint ahogy az ütközésben vonuló katoná megvizsgálja a fegyverzetét. Szeptember Péter is csatába készült. Döntő nagy csatába, amelyen eldől a sorsa, a jövője, az élete. Így mondogatta magának a tükrök előtt Szeptember Péter és a mellére ránehazodtak a súlyos szavak.

— Sorsom a jövőm, az életem!
A vasárnap déli finnepi nap megejtette a patkóalakú asztali tükröt és a perzselő szerelemből ezerszínű szivárványfoltok születtek. Szeptember Péter forgatta a tükröt és a szivárványfoltok pajzán táncba ugráltak végig a kis szobát a padlótól a plafonig. Megtalálták a fali órát is, amelynek mutatói az egyes számnál szerelmesen tapadtak egyhúshoz.

— Egy óra, mult öt perccel — gondolta a fiú. Kitekintett az ablakon. A júniusi báránnyel-hők méltóságjellesen zárandokoltak napkelet felé. Mikor ismét visszapillantott az órára, a nagy mutató öt percre jutott kiesti asszonyától, aki lát-hatalan lassusággal ballagott utána.

— Most el kell mennem körüljárni a vilá-gunkat, — mondotta Péter a nagy mutatónak — de egy óra múlva a kettes szám mellett ismét ta-lálkozunk.

Gondolkozott a mutatók során.

— Találkozunk, egy röpké percre aztán ismét elválnak. És mi történik ha a szobalány a takari-tásnál megbántja az órát? Bena lesz a nagymuta-tó karsu lába és nem tudja betartani a két óra husz perces randevut. Milyen esekélységtől függ két ilyen hűséges élettárs boldogsága.

Aztán ismét a maga sorsára gondolt, Szeptember Péter. Kénn az előkelő villában ebédre várják őt a szegény, de nagyjövőü bankhivatal-nokot. Azért öltött zsakettet ezen a meleg júniusi napon. Mert ő tudja, hogy mi az illem és a vendéglátók is fogják mondani, hogy jaj miért nem jött nyári ruhában és puha ingben ebben a hőség-ben — de azért jól esik nekik a megtiszteltetés. És különben is ez az első ebéd náluk. Ettől függ, hogy hozzáadják-e a lányt. Nagyon gazdag lány. Nagy sár: a vezérigazgatók a lánya. Annak a férjét már a legközelebbi közgyűlésen beválasz-tják az igazgatóságba.

— Öt perc múlva félkettő. Villamoson a villa husz perc. El kell indulni, hogy pont kettőre ott legyen. Nem illik se előbb, se később megjelenni. Hadd mondja a vezér: "Pontosság a királyok erénye. Ez a Szeptember a bankba is pontosan érkezik."

A levett szürke zakóruhából átraktak a zsa-ketbe a zsebek tartalmát. Notesz, kis tükröt a nadrágszéből, körömráspolyt, gyufát, — hátha a vezér vagy a méltóságos asszony rágyújt és ő bár nem dohányzó, rögtön itt is szolgálatukra lehes-sen, — artán ceruzát, kulesokat. Két zsebkendőt is kivett a zsaketyából, egy kékszegélyü ferfi-kendőt a revolverzsebből és egy élesen vasalt azuresot a kabát szivarzsebből. Ezeket nem tette át a zsakettbe, ledobta a földre. Tisztát kell ki-venni a zsaketyából. Megfordult és megpillantotta magas, karsu alakját a szekrény tükrében. Jó minden, csak egy kicsit sok a puder. Dus jószagu flottir törülközővel végigsimította az arcát. A tü-körben meglátta a hűséges nagy mutatót. Lo-holt a párja után, már alig felőrányira volt töle.

— Jaj, elkések — kapkodott Szeptember Pé-ter a kalapja és a botja után. Sainte futott le a lépcsőn. Remegve, mint most öt éve amikor be-nutatózni indult a hatalmas vezérigazgatóhoz.

Csak a villamoson nyugodott meg jókedvű, hangos kirándulók között, akik a főváros porából vidám nevetéssel igyekeztek a zöldbe, zsebkendője pár pere híján két órát jelentett, amikor a villa kapuja elé érkezett. Egy kicsit köszörműlte a tor-kát, átgondolta az első mondatokat, megpróbálta az elhárító mondatokat, amit akkor fog leírni, amikor a küldött virágot köszöni meg és beesen-getett a kapun. A nap és a bankett együttes erő-vel apró verejtékespöppet éretek a homlokára. Benyult a zsebébe, hogy kivége a zsebkendőjét és végig törülje gyöngyöző homlokát. Először az egyikbe, azután sorba valamennyibe ijedten kons-tatálta:

— Rémes! Nem hoztam magammal zsebkendőt.

Igen, igen elfelejtette, amikor meglátta az órát a tükrökben. Most már emlékezett. Ettől ro-jabb izgalomtól még jobban kimelegedett és a vi-zesepek egyre hízta gondterhes homlokán. Most mit tegyen? A szobalány már jött a várt vendégnek járó kedvesded mosollyal kipuderezett arcán. Zsebkendő nélkül még se lehet (társaság-ban) órákat tölteni.

— Hátha hirtelen náthás lesznek. Biztosan meghűltém az éjszaka. Egy óra múlva ki fog törni rajtam. Vagy még jobban izzadok az asztal-nál. És társas játékok is játszanak ebéd után. Azt mondja a lány: "Szeptember ur, adja ide a zsebkendőjét!" A föld alá kell sülyedni.

Végigszarította a kezefejével nedves homlo-kát. A kezét aztán zsaketyójának sejtémbőlével törülte meg. Ezt persze nem lehet tenni odabenn. Legjobb volna a szobalánytól kérni kölcsön. El-mondani neki mindent. Kap érte féltucat kendőt ajándékba.

— Jó napot kívánok. Na mi újság?
Köszöntötte kedvesen, de nem merde előadni a kérését. A magas kemény gallér fojtogatta a torkát. Hátha ez a lány bizalmas komornája a kisasszonynak és elmondja. Nevetségos lesz. Vá-sárolni nem lehet valahol itt a környéken, hiszen ünnep van, zárva minden bolt. Hazamenni már nem lehet. Különben is három órára érne vissza.

— Isten hozta kedves Szeptember! Nagyon köszönöm a virágokat, igazán miért költött, töb-bet elő ne forduljon — csicseregte a házikisasz-szony.

Üde volt és illatos. A szemén látszott, hogy sokadt aludt az éjszaka, pihenet idegekkel és vá-gyak nélkül.

Erre még tudta mit kell válaszolni Szeptem-ber Péter. Sok próbája volt velük és az előadás is jól sikerült! De aztán teljesen belezavarodott. A

nagy zsurok és előkelő bálók jól öltözött lovagja, aki minden pletykát tudott szórakoztatóan és né-mán ült az obédnél a házikisasszony oldala mel-lett. Nem tudott másra gondolni, mint a zsebkendő-re. Ha néha kinyitotta a száját megrémült a sa-ját hangjától, olyan üresen és tompán kongott. Óvatlan pillanatokban a szalvétájával szikasztotta kipirult arcát, amely, mint az emberi szenvedés örökforrása szüntelenül ontotta a forró verejté-ket.

Főnöke és házigazdája próbált vele szakkér-désekről beszélni, de aztán abbahagyta: a fiú za-vart felmondatokban válaszolt.

— Mi van ma ezzel a Szeptemberrel? — kér-dezte az egyik cégvezetőt, aki a feleségével egy-ütt állandó vendége volt asztalának.

— Biztosan sokat vesztett a tőzsdén — hang-zott a lelkiismeretlen válasz. — Benn is gya-korta ilyen szórakozott.

Szeptember Péter bankkarrierjét ez a felelet három évre vetette vissza. A zsebkendő gyorsan végzett a szerelemmel is. Ebéd után a repkényel körüluffuttatott kerti filagóriában párolgó török kávét szolgáltak fel. A lány félre vonta egy ár-nyas sarokba Szeptember Péter, akinek ebben a pillanatban meg kellett volna kezdeni a rohamot. De ő csak lehorgaszotta fejét, bánatosan és ije-dős szemekkel nézte behorpadt ingmellét és a vég-zetről töprengett, amely zsebkendő alakjában je-lent meg, hogy tönkre tegye őt. Szeptember Pé-tert a szegény, de nagyjövőü bankhivatalnokot.

Örült, amikor a lány boszusan otthagya és megkönyebbült a száva, amikor bárgyu kifogás-sal elköszönhetett. A bucsuzásnál számadást esi-nált és megállapította, hogy a csatát elvesztette. Végérvényesen és jóvátehetetlenül. Futott a villa-mosállomásig. Otthon kitört belőle a visszafojtott düh és keserűség. Le rángatta magáról a ruhát, mint egy hisztérikus vénlány, egy rosszul sikerült csalódott bál éjszaka után, a kemény inget vadul tépte le a testéről, mint félelmetes erejű örült kényszerzubbonyt. Kinyitotta a szekrényt, hogy hálóinget vegyen magára. A gondosan rendbesze-dett poleon tizenhatodrére hajtott fehér zsebkendők kacérkodnak. Megolvasta: összesen huszonket-tő. A legelsőt kivette Szeptember Péter. Két köny-csepp talakodott a szemébe, azokat letörölte az-tán belefeküdt az ágyba.

A nagymutató a négyes és ötös között boldo-gan csokolta a szerelmeit, de Szeptember Péter ezt nem látta. Elszendergett, és álmodott. Álmo-dott kényes kisasszonyokról, busás igazgatósági tag-ságokról, saját autóról és gazdag ebédéről, ahol minden terület mellé féltucat zsebkendőt is szer-vítoznak.

EGY

Aki na
este pe
elkészit
gondosk
pompás
férjének
halad

EZ a törté-
szól. E
életü a
olyan k
akinek az egziz
modern drámair
— aki pedig a
fantasztikusabb
dolgozat találj
volna papírra
mint történetet,
házigazgatónak.
Mrs. Anna Be-
ban lakott. Nap
a felesége, este
bankáré.

Mrs. Beswick
gelit adott az
doskodott a gye
Este pazar este
ta haza a banká
pás ebédő aszt
Nem hihetetlen

Van-e válaki,
tartja, hogy egy
lónos, szokatlán
hosszabb időn át
pal egy egyszerű
— az ács férjén
átvonult egy elő
háza, amit csak
dag bankár épít
férje különben a
Storage and Mari
ke is egyuttal.

Hol van az az
tudná magyarázni
ható okokat tud
felhozni egyszerű
ra, hogy minden
hazulról és távol
— És mégis: Mrs.
került, meg tudta
ni a férjét, aki
ave. 3216. számú
várta őt haza.

En ugyanugy s
den reggel elfoga
nia előkelő banká
liam C. Martjn el
gel miért távozik

Ami pedig szin
ben a történetbe
egyik férje se bol
már ember.

Az ács egy re
zan munkás, több
apja. Nem iszik,
hányzik, állandó
van és azt mond
mint munkás, első

Mrs. Beswick
férje szintén net
Az említett méltó
vül a Fox Chase
elnöke Philadelph
Söt, ami több, M
két fivére van,
egy sikeres real es
ber, a másik egy
ügyvéd, akik, te
sen jól ismerték a
feleségét és soha
nem gyanítottak.

Szinte hihetle
két ilyen józan —
szen különböző tá
rétegekben élő —
igy be lehessen
hogy soha semmiv
kisebb jellel ez az
nem árulta el mag
igy folyt volna a
keresztül, ha a jó
fól nem borul va
hogy a legjobban
rendesen fel szok
rulni.

Minden rendben
Mrs. Beswick meg
azzal, hogy csak a

EGY ASSZONY CSODÁLATOS ÉLETE

Aki nappal egy ács egyszerű felesége volt, este pedig egy előkelő bankár neje. Reggel elkészítette ács férje számára a reggelit, gondoskodott a gyermekeiről, este pedig, pompás és pazar estélyi toalettben előkelő férjének asztalánál ült. Történet, ami meghalad minden írói fantáziát.

Ez a történet egy asszonyról szól. Egy csodálatos, két életű asszonyról — egy olyan különös teremtségről, akinek az egzisztenciáját sem egy modern drámaíró, sem egy moziíró — aki pedig abból él, hogy minél fantasztikusabb, minél hihetlenebb dolgokat találjon ki — nem mert volna papírra vetni, hogy aztán, mint történetet, átnyujtsa egy színházigazgatónak.

Mrs. Anna Beswick (Philadelphian) lakott. Nappal egy ácsnak volt a felesége, este pedig egy előkelő bankáré.

Mrs. Beswick reggel fölkel, reggelit adott az ács férjének, gondoskodott a gyerekekről.

Este pazar estélyi toalettben várta haza a bankár férjét s a pompás ebédlő asztalánál prezeidált.

Nem hihetetlen dolog ez?

Van-e valaki, aki természetesnek tartja, hogy egy asszony ezt a különös, szokatlan kettős szerepet hosszabb időn át játszhatja? Nappal egy egyszerű kis házban lakott — az ács férjének házában. Este átvonult egy előkelő palotába, egy házba, amit csak egy nagyon gazdag bankár építhetett. A bankár férje különben a Pennsylvania Cold Storage and Market Company elnöke is egyuttal.

Hol van az az ember, aki meg tudná magyarázni, micsoda elfogadható okokat tudott ez az asszony felhozni egyszerű ács férje előtt arra, hogy minden áldott este elmegy hazulról és távolmaradjon?

És mégis: Mrs. Beswicknek ez sikerült, meg tudta ilyen módon csalni a férjét, aki odahaza, a Mantua ave. 3216. számú házában epedve várta őt haza.

És ugyanugy sikerült neki minden reggel elfogadható okot felhozni előkelő bankár férje előtt, William C. Martjn előtt, hogy kora reggel miért távozik el hazulról.

Ami pedig szintén nevezetes ebben a történetben: Mrs. Beswick egyik férje se bolond, számár ember.

Az ács egy rendes, józan munkás, több gyermek apja. Nem iszik, alig dohányzik, állandó munkája van és azt mondják, hogy mint munkás, elsőrangú.

Mrs. Beswick bankár férje szintén nem hülye. Az említett méltóságán kívül a Fox Chase Bank alnöke Philadelphianban. — Sőt, ami több, Martinnak két fivére van, az egyik egy sikeres real estate ember, a másik egy kiváló ügyvéd, akik, természetesen jól ismerték a fivérük feleségét és soha semmit nem gyanítottak.

Szinte hihetetlen, hogy két ilyen józan — bár egészen különböző társadalmi rétegekben élő — embert így be lehessen csapni, hogy soha semmivel, a legkisebb jellel ez az asszony nem árulta el magát. És ez a játék így folyt volna talán még éveken keresztül, ha a jól elkészített terv föl nem borul valahol — mint a hogy a legjobban elkészített tervék rendszeren fel szoktak valamin borulni.

Minden rendben lett volna, ha Mrs. Beswick megelégedett volna azzal, hogy csak a bankár férjével

kér pénzt s ha már kölcsönre szorult, megelégedett volna azzal, hogy a bankár fivérével kölcsön. — Azonban, kölcsönöket vett fel jobbra-balra s az a két ember, akitől legutoljára vett fel kölcsön, mikor a pénzt nem tudta visszafizetni, elfogatták és család címén eljárást indítottak ellene.

És akkor kiderült az egész história.

Most pedig: mit mondott ez az asszony a két férjének?

Igy tehát, késő délután megcsókolta az ács férjét és kijelentette, hogy most át kell mennie a "másik városba," ahol a birtok fekszik. — Reggel azután visszatért és elkészítette a reggelit. Kijelentete, hogy az "ügyek megárgyálása" nagyon hosszú időt vett igénybe és lekéste az utolsó vonatot.

Kétségtelen, hogy ez a módszer az ácsot egy kissé megvadította. Tulajdonképpen azonban panaszra nem volt oka. Az asszony gyönyörű rendben tartotta a házat — a gyerekekre vigyázott, minden rendben volt, — mind ragyogott, a reggeli mindig készen volt és soha nem ment előbb, mielőtt a vacsorát el nem készítette a családnak.

Beswick, az ács, tulajdonképpen boldog volt és büszke volt a feleségére. Neki volt a környéken a legideálisabb asszonya, szokta volt mondogatni, legfeljebb azt nem értette meg, hogy miért vesz el olyan sok időt "az ügyvédekkel" való tárgyalás.

Martin, a bankár, természetesen már jobban ismerte a real estate üzlet minden esinyját-binját, többször mondta is, hogy majd elintézi ennek az örökségnek a baját — de a felesége ragaszkodott ahhoz, hogy ebbe ne avatkozzék bele. Végéredményében azonban ő is boldog volt, éppen úgy meg volt este elégedve a feleségével, mint ahogy Beswick meg volt vele elégedve napközben. Intelligens asszony volt, — nagyon kedves háziasszony, igazi

uri nő, aki tudott a vendégekkéll bánni, aki nem volt pazarló, tudta, mit ér egy dollár, de azért olyan háztartást vezetett, ami Martin társadalmi állásának teljesen megfelelt. A cselédekre vigyázott — különben pedig olyan ideális feleség volt, hogy Martin tétlen állva adott hálát az Istennek, hogy ilyen asszonyt juttatott neki.

Az asszony örökségének az ügye természetesen nagyon izgatt — és az asszony el is magyarázta neki töviről-hegyire, hogy tulajdonképpen hogy is áll ez a dolog. Képzelték, hogy Mrs. Beswicknek mennyire kellett a real estatet érteni, hogy olyan kézzelfogható adatokat mondjon, amiket az okos bankárnak el kellett fogadnia. Ez azonban még kevés!

Mrs. Beswick ugyancsak töviről-hegyire elmagyarázta ezt az örökség históriát Martin real estate és ügyvéd bátyjának, — és ezek se gyaníthattak semmit, olyan dolgokat mondtak! Két ilyen okos, ravasz, gyakorlott üzletember!

Ez az asszony zseniális, az kétségtelen.

És aztán — a nagy összeomlás. Martin majdnem megőrült, mikor az igazság kiderült.

Minden illuziója összeomlott szegénynek. Az asszonyt ötezer dollár bail alá tették — ezt Martin tette le érte.

Az asszony visszament Beswickhez és a gyermekekhez — ott fog lakni, ha csak be nem esüjkák.

Nemesak család, hanem bigámia miatt is folyik most ellene az eljárás.

Beswick kijelentette, hogy nem bánja az egész dolgot és nagyon örül, hogy a felesége visszajött hozzá.

Itt azonban nincs vége ennek a történetnek.

Mrs. Beswick rendszeren ugyanazzal a textivel ment el a Beswick otthonból és ugyanazzal ment vissza. A taxis valahogyan megsejtette, hogy itt valami ninesen teljesen rendjén, csirkefogó barátaival összebeszél — és két hét leforgása alatt ötvenezet dollár erejéig megszarolták az asszonyt.

Azért kellett annyi pénzt uszorsóktól felvennie, hogy a szarolókat fizethesse.

Most ezeket a szarolókat is keres a rendőrség.

A P A P N É H A L Á L A

A Vasárnap számára
írta: Losonczy Zoltán

JÖRGNÉ megint a sötét szobából jött ki. Így volt ez minden nap, mikor estefelé hazatértem. Két hónapja laktam náluk, a kis házbán, amely a kastély nagy udvarának a végén állott. Tanulmányaimat az érdekesen szomorú vidéken már befejeztem s egy hét múlva haza akartam menni a fővárosba.

Jörgné, a kastélyfelügyelő felesége, ma különösen zavart és nyugtalan tekintetű volt. A mélyenfekvő, fekete szemei mögül, mintha valami kísértet nézett volna rám, mely ott benn a szemablakok mögött kintozza.

— Ismét egyedül? — kérdeztem, csak hogy éppen mondjak valamit.

— Igen — szolt rekedt hangon, — pedig a magány rettenetes.

— Miért nem megy emberek közé?

Nekem nem lehet.

— Miért ne lehetne?

Az asszony gyanakodva nézett körül s megfogta a karomat. Éreztem, hogy most valami kellemetlen dolgot fogok megtudni. Szinte megbántam, hogy ennyire érdeklődtem.

— Valakinek el kell már mondani. Magának elmondom, mert jó embernek látszik. Jöjjön velem, meglátja, most is ott lesz.

Keresztülmentünk a kastély udvarán és a kongó, sötét kapualjon. Kinézett a kuleslyukon s kezemet göröcsösen fogva, oda huzott magához.

— Látja?

Kinéztem én is. A szemben lévő földszintes ház előtt egy feketeszakállas pap ült és nyugodtan pipázott.

— Az a Petkovics, az orosz pap — suttogetta, mintha valami titkot árulna el.

Kérdőleg néztem rá.

— Ott ül és a kapunkat figyeli... Látja, most is... És rám gondol. Nem látja, hogy

rám gondol? Csak azt nem tudom, hogy mire vár még?

Egészen hozzám hajolt és úgy mondta:

— Mikor fogja megbosszulni a felesége halálát? Mikor megy el végre a törvényszékre, hogy engem feladjon. En úgy látom róla, hogy már megunta a várakozást és el fog menni... Jaj, mi lesz akkor! Látom már a börtönt. Ott ülök benne, s előttem a koporsó, a széthasított szemfedővel, ahogy az orosz temetésen szokták, és a nyíláson sárgán mered ki a papné vékony, halott arca... Pedig nem mérgeztem meg. De ezt senki sem hinné el nekem, még az uram sem. S a pap elmegy a törvényszékre: Oh, istenem! Mondja, el lehet hinni nekem, hogy nem én öltem meg a papnét? Maga elhiszi ezt nekem?

Nem tudtam, miről van szó, de minden rábeszélő tehetségemet elővettem, hogy Jörgnét megnyugtassam.

— Úgyan asszonyom, ki gondolna ilyet, bizonyára az a jámborképi pap sem odaát. Nyugodjék meg, nem lesz semmi baja.

Besegítettem a lakásba, a hol kimerülten ült le egy székre. A kísértet eltűnt szemablakai mögül, és mereven, meg-

történ nézett rám.

— Majd egy éve már, — magyarázta — hogy ez így tart. Akkor foglalta el parochiáját Petkovics, s egy délután átjött ide a kastélyba a fiatal feleségével. Az uram, mint most, akkor sem volt idehaza. Kinn járt a földeken a cséplésnél. Nagy örömmel fogadtam a papot és a szép fiatal asszonyt. Megvendégeltem őket kalácsos, mézzel és frissen fejt tejjel. Tejet nem ittam sem én, sem a pap, csak az asszony. Hazamentek, a kapuban megöleltem az asszonyt. Harmadnapra azután meghalt. A temetésen ott voltam az urammal. Kihozták a koporsót az udvarra. A feketeszakállas pap csendes hangon sirt. Megérkezett az ősz esperes, aki a halottat temette. A nagy melegben a fehér ruhás fiúk folyton rázták a tömjénezőt. Az erősszagu füsttől és a nagy melegtől szédülvé kapaszkodtam a férjem karjába. Mikor kivágták a szemfedőt, s a papné magas, csontos orráról, mélyen belapult szemhéjjairól lefelé csurgott a szentelt víz, Petkovics

véletlenül rám nézett. Hosszasan egymásba kapcsolódott a szemünk. Egyszerre én is olyan sápadt lettem, mint a halott. Ijedt sikoltás tört fel a lelkemből. És hangtalanul tiltakoztam. Nem! Én nem!... Éreztem, hogy Petkovics abban a pillanatban, ahogy véletlenül rámnézett, azt hitte, én öltem meg a feleségét. Én mérgeztem meg a tejjel... Majd leroskadtam.

— Nem mindenkinek szabad halottat nézni — mondta az uram, mikor elvezetett.

Most megszólalt a nyolc órai harang odaát az orosz templomban.

— Mindjárt itthon lesz az uram — mondta Jörgné.

A kis eseléd is előkerült valahonnan, s az asszony kiment a konyhába a vacsorát elkészíteni.

Elmúlt egy hét. Az utolsóelőtti napot töltöttem a kis faluban. Este, mikor hazaértem, Petkovics, mint mindennap, a háza előtt ült és csendesen pipázott. Barátságosan, paposan fogadta a köszönésemet, majd megkérdezte:

El tetszik már menni körükből?

— Holnap utazom.

— Siet, siet? Unalmas már ez a kis hely itt a lápok mögött. Persze, a nagy város, az más. Látta, én nem kíváncsom el innen. Hát ha még a szeretett, jó asszony élne. Éppen ma egy éve, hogy meghalt. Még két nap előtt odaát voltunk a kastélyban a gondnoknál. Az a kedves áldott asszony megvendégtelt minket. Áldja meg az Isten. Ma délután a kapu előtt találkoztam az urával, a gondnok ural és neki is megmondtam, hogy milyen jó szívvel gondolok arra a látogatásra a mai szomorú napon.

Hirtelen, nagy robajjal kivágódott a kastély kapuja. A kis eseléd rohant ki ijedt arccal, s mikor engem meglátott, tévován integetett felém. Rosszat sejtettem. Kezet fogtam a pappal és a visszafutó kislány után besiettem a gondnok lakásába. Jörgné a földön feküdt. A szája habos volt. Mikor beléptem, rámeredt a megtört fényű szemével és magához intett. A eselédet orvosért hajszoltam, s lehajoltam hozzá, hogy föllemeljem.

— Hagyjon, már késő minden — suttogetta alig hallhatóan. — Még történt... Láttam déluán a kuleslyukon, amikor mindent elmondott a pap az uramnak... S az uram elhitte neki. El kellett hinni. Nekem most már nem szabad találkozni vele... Már régen tartogattam a mérget.

Az orosz templomban megszólalt a nyolcórás harang.

— Mindjárt jön az uram...

A harang utolsó kobgása lassan beleveszett az estébe. A sötét szobában egy halottal voltam együtt.

A B

Z új
tott
rázta
sötét
az élet
ban is egyre

az európai mint
átalakulás az
titokzatos szin
met se kímélte,
jobbban érezte
szadik század
forgószéle, am
nak nevezünk
hívó mohamed
megengedi meg
nagyobb szá
gyen, de nem e
rossz gazdasági
mik már egy fé
sánál is kemény
szik a férj pénz
a hárem egy.
még több aszo
már nem hasonl
sék hősnőihez,
teleaggatva, ma
ve hevernek a k
nem. életmódjuk

AZ élet nehé
mindsűrűbb
megfelelke
gon egy-egy
dulórol, am
alkalom lenne arra,
az irodalomtörténet
írókat és művészeket
érdeklődésébe vigyék,
megfelelkeztek Besse
sem jutott eszébe, hogy
esztendő aranyos-rakos
"A székeltek Erdélybe
teménye. Nem hallott
szakított Erdélyben me
na az erdélyi unitárius
évfordulóját, amit Bu
ledkeztek róla, pedig
székelységnek emlékez
reá.

Székelty Sándor
Kaaban (Maroszek) és
és Kolozsvárt tanult.
Bécsben, ahol egy konce
miskéjén közreműködött
pap volt, majd unitári
lasztotta meg a zsinat
vártott van. Többek
délyország történetét
amely 1845-ben Kolozsv
Az unitárius vallás tört
szintén kiadta. Régi
tizenthárom eposzi műve
hat ismeretes, a többi

A FÁTYOLOK

A BÖLCSŐTŐL A SIRIG KISÉRI A NŐT A FÁTYOL

AZ új idők szele elhatolt Ázsiába is, felrázta az álmodozó, sőt álmos keletet, és az élet Törökországban is egyre alkalmazkodik

zik európai vagy amerikai testvéreitől. És hogy ez a változás tényleg végbement, annak látható jele, hogy egyre inkább eltűnik a fátyol, ami évszázadok óta szinte hozzánőtt a mohamedán asszonyhoz.

A keleti vallások nagy szerepet szántak a fátyolnak az asszonyok életében, kötelességüké tették, hogy vele arcukat eltakarják és ezáltal idegen férfiak pillantásától megóvják.

Vallásos mohamedán asszonyok a prófétának ezt a parancsát olyan szigorúan megtartották, olyan sűrű szövésű, nehéz fátyolt viseltek, hogy a kíváncsi szemlélő leginkább még azt se állapíthatta meg, vajjon fiatal vagy öreg arc rejtőzik mögötte. Már a háboru és a mindent megrázó forradalmak előtt is megindult a török nők küzdelme felszabadulásuk érdekében, —

a hagyományt, főleg pedig nem akarták senki vallásos meggyőződését avval megsérteni, hogy fődetlen arccal mutatkozzanak utcán, nyilvános helyen. Viselték hát tovább

szimbolikus jelentőséggel szerepel a fátyol, az oltár elé lépő menyasszony arcát, egész alakját burkolja puha fehér fátyolba, a fekete fátyol meg a gyász jelképe. De mert a fátyol nagyon dekoratív kiegészítője az asszonyi ruháknak, már a lovagkorban hosszan omlott le a csipkeszövések ez a remeke a csucos fejdíszekről és azóta is egyszer hosszabb, máskor rövidebb formában lengi körül a női arcot. A divat olyan ügyesen használja fel, hogy még az autófátyolt, amit nem is dísznek viselnek, hanem mert tényleg szükség van rá, azt is olyan gyönyörű színekben és olyan sikkesen csavarják a gyors rohanásban kipirult arcok köré, mintha az autó sportnak első és legfontosabb feladata lett volna a női szépségnek ezt az új keretet szolgáltatni.

Keleten a fátyol lassanként a mult történeti emlékei közé süllyed, de nyugaton a többi festői orientális motívummal, a bajadérvvel és turbánnal együtt valóságos virágkorát éli. Az utolsó évek estélyi ruhájához kis, turbánszerű fejdísz járult, amiről köröskörül arany vagy ezüst csipkefátyol lógott le. Páholyokban nagyszerű látványt nyújtottak az így kiegészített estélyi ruhák, és ha az asszonyok az előadásból nem is láttak valami sokat ezeken a dekoratív, de nem mindig eléggé átlátszó fátyolokon keresztül, az a tudat vigasztalhatja őket ezért a veszteségért, hogy őket nézni igazán élvezetessé tette a felvonásszímetek máskor unalmas negyedóráit.

az európai mintához. A nagy átalakulás az ezeregyéjszaka titokzatos színterét, a háremet se kímélte, ott is egyre jobban érezteti hatását a huszadik század elejének az a forgószela, amit világháborúnak nevezünk. Így az igazhívő mohamedánnak ma is megengedi még vallása, hogy nagyobb számú felesége legyen, de nem engedik meg a rossz gazdasági viszonyok, a mik már egy feleség eltartásánál is kemény próbára teszik a férj pénztárcáját. És a hárem egy, vagy esetleg még több asszonyának élete már nem hasonlít az arab mesék hősnőjéhez, akik ékszerrel teleagatva, magukat piperézve hevernek a kereveten, hanem életmódjuk alig különbö-

legtöbbször már nem is vallásos meggyőződésből viseltek fátyolt, hanem mert tisztelték

rabszolgaságuk külső jelét, a fátyolt, igaz, hogy ez már sokkal inkább a párisi asszonyok által viselt pókhálóhoz hasonlított, mint ahhoz a sűrű és merev anyaghoz, ami valóságos páncélként védte évszázadokon át a mohamedán nők arcát. A modern fátyol is eléget tett a vallás és szokás parancsának, de arról, hogy az arcot láthatatlanná tette volna, már szó sem volt.

A fátyolt nemcsak a vallás használta fel, hogy segítségével az asszonyok hűségét biztosítsa, hanem a divat is, talán éppen az ellenkező céllal és valószínűleg nagyobb eredménnyel. Két alkalomkor

A SZÉKELYEK ERDÉLYBEN

AZ élet nehéz gondoljai között mindörökké fordul elő, hogy megfellebbezzen Magyarország egy-egy nevezetes évszázadáról, amely pedig kitűnő alkalom lenne arra, hogy sokszor csak az irodalomtörténet emlékeztetésében élő írókat és művészeket újra az olvasók érdeklődésébe vigyük. Miként tavaly megfellebbezték Besseneyről, senkinek sem jutott eszébe, hogy az idén lett százötvenedik aranyos-rákosi Székely Sándor "A székelyek Erdélyben" című hősköltésének születésnapja. Nem hallottuk, hogy az elszakított Erdélyben megünnepelték volna az erdélyi unitárius püspök nevezetes évfordulóját, amint Budapesten is elfeledtek róla, pedig ma különösen a székelységnek emlékeznie kellett volna rá.

Székely Sándor 1797-ben született Kaalban (Maroszeck), Székelykeresztúron és Kolozsvárt tanult. Már korán feltűnt Bécsben, ahol egy koncerton Haydn egyik miséjénél közreműködött. Előbb torlai pap volt, majd unitárius püspökké választotta meg a zsinat. A sirja Kolozsvárt van. Többek közt megírta Erdélyország történetét hiteles kútfőkből, amely 1845-ben Kolozsvárt jelent meg s az unitárius vallás történetét Erdélyben szintén kiadta. Rengeteget dolgozott, tizenhárom eposzi művéből azonban csak hat ismeretes, a többi elveszett. A "Ca-

moens"-ból fordított és lírai verseket is írt. Legnevezetesebb munkája azonban "A Székelyek Erdélyben" című három énekes hősköltésének, amely Igaz Sámuel "Hebe" című zsebkönyvében jelent meg 1823-ban. Első kiadása az "Aranyos vidék" költésében, 1895-ben jelent meg, Borbély Gyula kiadásában. Maga, a régi zsebkönyv, amely P. O. Hung. 886 h. jelzéssel a budapesti Nemzeti Múzeum könyvtárában pihen a magyar régiségek között és rendkívül érdekes irodalomtörténeti emlék Kazinczy szonettjei mellett Dukai Takács Judit, Döbrendei Gábor, Szentmiklósi Alajos, Vitkócs Mihály és Kiss János versei között mutatja be a székely hősköltését.

Avitt nyelvezete és kezdetleges verselése ellenére sem olyan jelentéktelen ez az eposzi munka, mint sokan hiszik. Ha ma már — mint szépirodalmi mű — nem is élvezhető, azonban nem mindennapi irodalmi történeti jelentősége van. Aranyos-rákosi Székely Sándor szövegét először az irodalomban az erdélyi székelység nyelvén és a székelység eredeti eszejárását tükrözve ebben a verses művében. S mivel hiteles kútfő után az erdélyi székelység történelmét is megírta, itt is

gondosan ügyelt arra, hogy a történeti hűség kis, hároménekes eposzában meglegyen. Aranyos-rákosi Székely művének azonban a legnagyobb jelentőséget az adja, hogy Vörösmarty Mihályt, a nagy magyar eposzírót, a Zalaán futásának megírásában inspirálta. Maga Vörösmarty is elismeri ezt a következő érdekes írásbeli kijelentésében: "Hálásan gondolok az erdélyi csalógnáyra, mert nála nélkül vagy nem, vagy mindenesetre másképp írtam volna meg Zalaán futását."

"Fegyvereket zengek s nagyított hőseket, akik Hadviselő kézzel legelőbb fundáltak Erdély Halmain Országot, miután Saikambria ténen A Honnyos Nemzet kétrészre szakadva csatázott Egymással..."

Igy kezd a hősköltés a székelységért rajongó unitárius püspök, majd elmondja énekes soraiban, hogy Aladár elesett, Khába az őshazába tért vissza, Irnok pedig hétézer, hant maga köré gyűjtött és új hazát keresni ment, miután Zágón főpap szerre gyűjtötte a népet s

lovat áldozva Hadurnak, keletre jeltette az indulást. Erdekes, hogy a magyarok istenét már aranyos-rákosi Székely Hadurnak nevezte, majd a seregvezetését a névsorban régi székely-családok neveit gyűjtötte össze. A sereg elindult és az Olt és Fekete-völgy összefolyásánál istenlakta szigetre jutott, ahol Irnak, a vezér, az isteni származású Alirán királynővel esett szerelembé.

"Irnak Aliránnal frigyét kötö és hitet esküdt," hogy aztán népével Erdélyben, az új hazában letelepedjék. A székely költő igen fejezi be őseiről szóló hősköltésénél:

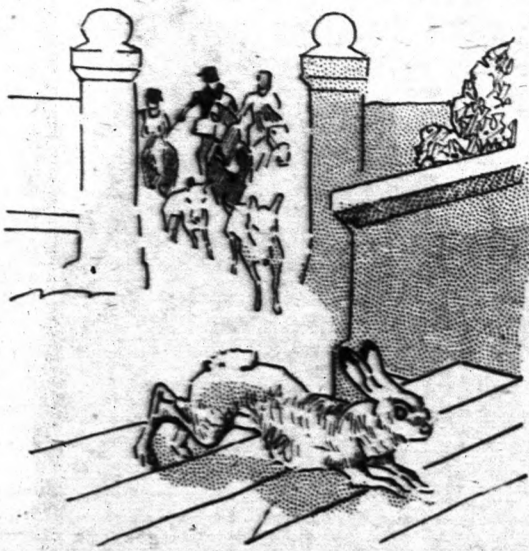
"S fellejté Irnek, mit tett a lángos Oroszlány A tündéreknek vad bajnoka és aranyfa. És szakaszokra vevé seregét, székelyre felosztván. És Székelyeknek nevezé a székeli Honnyost."

Ezekből a felsorolt, elfeledett és csak az irodalomtörténet buvárkodói által ismert adatokból és a köztit idézetekből láthatjuk, hogy aranyos-rákosi Székely Sándor eposza, amelyet — bátran mondhatjuk — az iskola padjaiban senki sem olvasott el, valóban nem érdektelen és jelentőség nélkül való olvasmány. Az elszakított Erdélyben élő magyarságnak pedig irodalomtörténeti és történeti dokumentum

Tamás Ernő

a sarkantyut, — mert ez az eset, drága Eszter, ugyanis így áll... Az az, hogy kezét sem eső-koltant, bocsánátát sem kértem a netaláni ije-delemért!

— No, hallja Bónis! — Nem vagyok én olyan ijedős fajta! — a szép Eszter piciny kezét gyantlanul és ártatlanul, kedvesen mindjárt oda-nyuította a mosolygó gavallérnak... S Bónis egész reahajolt a drága kezeikére amikor most a nyitott ajtón a többi agrarász ur is betódult.

— Vivát! — Éljen! — éljenezni kezdtek. — Hát magokhoz mi jutott? — a szép Be-öthy Eszter felpirulva, meglepetve kérdezte az ujjongó uraktól.

— Gratulálunk... Gratulálunk! — azok azon-ban csak azt hajtogatták:

— Bónis! — Szóljon már legalább maga va-lami okosat! — De, mindenekelett pedig bocsássa el már a kezemet!

— Az nem addig van drága Eszter! — szölt a déleleg, büszke Bónis ur elkomolyodottan, — magácska elfogta, magánál tartotta az én nyula-mat, hát én meg ezt a drága kis kezét magamnak tartom meg; mert hát az eset úgy áll... Ez a nyul nékem tulajdonképpen a kikéző násznagyom volt...

— Ne, bolondozzon Bónis! — A szép Beöthy Eszternek már sirásra kezdett esu-esorodni az édes kis szája, — az ilyesmi nem tréfának való...

— Jól van no! — felelte megillető-dötten, az életében ez egyszer némileg za-varodottan a büszke, nyers Bónis, — ez a jámbor nyul igaz nem tud beszélni... De, drága, édes kis Eszterem... Ez a huncut Szunyogh sógor most már majd beszél helyette, sőt helyettem is a szülei-vel, az én nagyöntisztelt Beöthy bátyám-mal és Beöthyné néném-mel...

Ugy lészen! — Ámen! — a nótás kálomista Szunyogh rámondta, mivel pe-dig a gazdag, nemes völegény jelölt ellen

a szép Eszternek sem volt komolyabb kifogása, a szárazbői nevezetes agrarásznak mihamar két-vármegyére hangos lakodalom lett a vége... Bónis Ferenc ur a szép Beöthy Eszterrel holtiglan; sokáig nagy szeretetben, hűségben éltek együtt, Bihárbán, Szabolcsban, Hevesben, Borsodban, Szatmárban azóta azok a gyönyörűséges nemes kisasszonyok, nomet a fiatal szép özvegyek a ho-mokfutókocsikról — a verhenyeges magyar mezőn — nekipurultlan lesik az agrarászversenyeket, szí-vecskéjük fel-feldobban, hogy hátha megismétlő-dik a szilaj Bónis Ferenc és a szelid Beöthy Esz-ter esetef... A puztáról hátha ismét megszabad valamely ravasz, vén tapséros nyul, mint kiké-ző-násznagy?

A TUDOMÁNY VILÁGÁBÓL

AZ AGYVELO VIZSGALATA

SCHILDER PAL dr. bécsi professor a bécsi Hofburg új termében nagy-érdekű előadást tartott az agyvelő vizs-galatról. Az előadás meggyő-zően behatárolta azt a té-lyt, hogy nem az agyvelő ter-mészetileg a szellemi működés, ha-nem annak az eszköze.

A szellemi élet energiái itt gyűlnek össze, innen osztják el a külvilágból ér-keztetett benyomásokat és ennek alapján irányítják a test egyes részeinek műkö-dését.

Az agyvelő megbetegedése nem teszi tönkre a szellemi életet, csak zavarokat okozhat benne és ezek a zavarok nem a természetben, hanem az irányításban nyilatkoznak meg.

A lelki élet főmestere nem az agyvelő, hanem egy alakító erő, amely ma is ti-tok, egy láthatatlan, ismeretlen hatalom, amely eredetét a Teremtőtől vette.

A TUDÓGYULLADÁS GYÓGYÍTÁSA.

A tüdőgyulladás, mely különösen ta-vasz és őszi időváltásokkor igen gyak-ran szokott előfordulni, veszedelmes betegség és ha a szervezet nem bír megfelelő ellenálló képességgel, köny-nyen halálos lehet.

De előfordul más betegségekkel kap-csolatosan is, ha a beteg már hosszabb ideig fekszik ágyban, ez is előidézheti a tüdő gyulladást és amíg előbbi be-tetegségből meggyógyul a beteg, a tüdő-gyulladás elviszi.

Tomarkin Leander svájci orvos most

Petöli költőnaptár	50
Petöli költőnaptár angolul	51.00
Vadály könyv	25
Magyarország térképe	50
Szerelmi levelek	50
Szerelmi levelek fordítása	30
Szondi szakácskönyv	40
Nagy Almokönyv	1.50
Amerikai Nyelv-mester	1.50
Schilder-féle angol nyelvtan	1.50
Bizonny: Angol-magyar és magyar-angol szótár	3.50
Angol-magyar és magyar-angol szó-bélyegzők	50
ABC könyv	50
Vas Gereben: Egy állásán	75
Vas Gereben: Sötét ember	75
Vas Gereben: Garasos arisztokrácia	75
Vas Gereben: Nagy idők, nagy em-berek	75

Rendeléseket utánvétellel is eszközölünk.
— Kérjen részletes könyv, kotta, le-mez és zongoraböngér árjegyzéket.

KEREKES BROS.
Amerika legnagyobb magyar könyv és zeneüzletkézelve.
208 EAST 86th STREET,
NEW YORK CITY

olyan szert talált ki a tüdőgyulladás ellen, amilyen szer a láz ellen a kinin és a difteritisz ellen a Bering-féle szérum.

A svájci orvos találmányát főleg Olaszországban fogadták nagy érdeklődéssel, mert a szép olasz ég alatt évente félmillió tüdőgyulladás fordul elő és ezekből egyharmadrész halálos kimene-telű.

Rómában a kórházakban szorgalmasan kísérleteznek az új találmánnyal és már eddig is szép eredményeket ér-tettek el. Ezekből az eredményekből re-mélhetők, hogy az emberiség egy sídú-sos találmánnyal újra gazdagabb lett.

A SZÜLETENDŐ GYERMEK NEME

AZ emberi kutatás mindenáron bele akar hatolni a természet titkaiba. A titkok titka pedig maga az ember, ke-ltezése, élete, el-mulása.

A születendő gyer-mek is ilyen titok. Görög idők óta tö-rekesnek ennek a titoknak kikutatásá-ra és a kuruzslás se-hol sem jövedelme-zett annyit, mint ezen a téren.

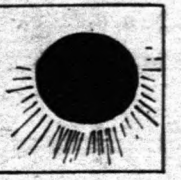
Nagyon érdekelte az embereket, hogy fia lesz-e, vagy leány a születendő gyer-mek. Evtizedek előtt Schenk bécsi pro-fessor hirdetett egy elméletet, amely szerint ez előre megállapítható. Nagy va-gyont szerzett vele, de kizárták a bécsi egyetemről.

Most sokkal komolyabb dologról van szó. Fried Isák, magyar születési or-vos, egy kímélő befecskendezés segíté-gével, négy hónappal a születés előtt meg tudja állapítani, hogy fia lesz-e, vagy leány.

Kísérletei mindenütt teljes sikerrel jártak. Minthogy Pozsonyban, ahol a csehek nem fogadják el a másutt szer-zett diplomát, nem lehet orvos, Ameriká-ba fog ki-ándorolni.

NAPFOGYAT-KOZÁS 1925-BEN

A CSILLAGÁSZOK kiszámították, hogy 1925 január 24-én nagy napfogyat-kozás lesz, a legnagyobb azok között, a mit a mi em-beröltünkben je-hetett látni.

Központja a Niagara vi-dékére esik, a hol teljes lesz a nap elsötétü-lése. Azonban Európában is négyötöd része homályosul el a napnak. Minthogy a Niagara vidékén lesz legjobban látható, számos tudományos expedíció készül er-

re a vidékre, hogy kellően megfigyel-hessék ezt a nevezetes eseményt, külö-nösen újabb fényképfelvételeket akarnak készíteni a nap tűsének felesapó hullá-mairól, melyeket éppen napfogyatkozá-sokkor lehet legjobban megfigyelni.

A MAGYAR ARÁNY

MOST ebben a papíros-pénzes Magyar-országban nem forog kiskészen az arany, a régi jó kőművel, amit mindig igen megbecsültek és kiváló jutalom-ként osztogattak.

Az első magyar aranypénzt II. Bé-la király (fia, IV. István vezette, ki Komnen Emáuel görög császár párt-fogoltja volt és azért a bizánci pénzláb szerint ké-szítettette pénzt. Ugyanazon bélyeggel verette, amellyel az ugynevezett tatár-pénzek vannak verve. — Az egyetlen pél-dány belőle a bécsi múzeumban van.

Ezután csak Róbert Károly király kez-dett rendszeresen aranypénzt veretni, fi-renzei suly szerint, mely eredeti nagy-ságában tartotta fent magát a mai napig. Ezen a pénzen Keresztelő János képe és egy lilium, Firenze város címere, innen lett a neve: florens, a magyar forint.

Nagy Lajos az idegen védősézt he-lyett először alkalmazta Szent László-képet és ez Rudolf királyig volt szokás-ban, aki a védő szent helyébe a király álló alakját tette. Magyarország címere is Nagy Lajos alatt fordul elő először a pénzen, Szűz Mria képe pedig Hunyadi Mátyás alatt.

A magyar arany Mátyás király óta általában elterjedt Európában és Va-sziljevics Iván orosz nagyfejedelem 1500 körül első aranyait magyar mintára ve-rette. Később a magyar aranyat Obe-ryssel hollandi tartomány, Livorus és Emden városa fogadta el, utánözta Dan-zig és Riga.

Mátyás király aranyainak külföldön varázsló erőt tulajdonítottak és mint amulettet hordozták.

AHOL GÓLYALABON JÁRNAK

WELLS, a híres angol regényíró, fan-tasztikus regényében elmondja, ho-gyan jöttek Mars csillag lakói a földre és itt magas lábtó-kon, gólyalábakon, hámlatos gyorsan mozogtak.

De nemcsak a re-gényíró képzeletében van olyan nép, mely állandóan magas ru-dakot köt a lába alá, hanem a valóságban is.

Déli Franciaország-ban, a Gironne fo-lyó és a Pireneei he-gyek között fekszik Landes vidéke, ahol gólyalábakon jár az egész nép.

Ennek pedig az az oka, hogy a tenger felől fújó szél annyi futóhomokot hord állandóan a vidékre, hogy gyalog járni benne igen nehéz. Ezért köti fel a la-kosság a lábtókat, mert ezekkel könnyen meglábalhatják a mély homokot.

Azonban ennek a vidéknek az eredeti sége is veszedelmes van. Ugyanis el-hozták ide is azt a fát, mely meg tudja kötni a homokot: az akác-fát. Széles te-rületeken ültették be vele a vidéket és az eredmény máris mutatkozik. Vannak már megművelhető termőföldek és az akácerdők nem eresztik be többé a ten-gyer felől a homokot.

Ezért a lakosság lassankint kezd le-szokni a gólyalábokról és kezd a saját lábán járni. Csak a pásztorok ragasz-kodnak még rendületlenül a régi szokás-hoz. Erdekes látványt nyújtanak, mikor magas lábtóikon, botra támaszkodva ör-zik a nyájat és közben kötögetnek, vagy faragnak játékszereket, néha-néha aztán belefujnak a pásztorokürtbe.

DOLLAR
átutalások **MAGYARORSZÁG, CSEHOSZLOVAKIA, ROMANIA, AUSTRIA ÉS JÜGOSZLAVIA**
PENZKÜLDMÉNYEK
a VILÁG MINDEN RÉSZEÉRE postán vagy sürgönyileg a leg-előnyösebb árfolyam szerint.
Kihozatali Okmányok, Hajójegyek: Takarékbetétek 4% kamatra.

American Union Bank

FŐCSELET:
10 East 22nd Street,
a bankpalotában

Németh János
Intenzív üzleti elnök
NEW YORK CITY

FICKEZLET:
1507 Second Avenue,
Corner 83rd Street,

BARTÓK LAJOS

Velencei dal

Millió holdsugár
Játszik a habokban.
A te arany hajad,
Nem az fürdik ottan?

Inbolyog kuszáltan
Millió aranyzál.
Arany hálójában
Bizony még megfognál!

Seivem az aranyhal
Az aranyhálóban.
Odalenn, karod közt,
Jő is lemm valóban!

Fekete bárkában
Evezek utánad,
Szomorú vizein
A holt lagunának.

BARTÓK LAJOS Erdődön született Szatmár megyében, 1851-ben. Megalapította és haláláig szerkesztette a BOLOND ISTÓK című élelapot. Több kötet lírai versgyűjteménye jelent meg s több drámáját és vígjátékát adták elő. 1902-ben halt meg.